

Afstudeerwerkstuk

**De invloed van de herkomst van een hond op
gedragsproblematiek.**

De invloed van de herkomst van een hond op gedragsproblematiek.

Vienna van Dijk

Diergezondheid & Management

Oktober 2023

Aeres Hogeschool Dronten

Afstudeerdocent: Janet Bloemberg- de Lange

Contactgegevens

06-20247105

Viennavandijk1999@hotmail.com

Aeres Hogeschool Dronten

De Drieslag 4

8251 JZ, Dronten

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerwerkstuk met als onderwerp 'De invloed van de herkomst van een hond op gedragsproblematiek.'. Dit werkstuk is onderdeel van het afstudeertraject van de studie Diergezondheid en Management aan Aeres Hogeschool Dronten. Met dit onderzoek wordt inzicht verkregen in de invloed die de herkomst van een hond heeft op mogelijke gedragsproblematiek die de hond in zijn gehele leven vertoont. Middels een enquête onder in Nederland werkzame kynologisch gedragstherapeuten zijn de resultaten verzameld en verwerkt in dit rapport.

Graag wil ik mijn afstudeerdocent Janet Bloemberg bedanken voor alle ondersteuning tijdens het schrijven van dit afstudeerwerkstuk. Door de kritische feedback en oog voor detail is het voor mij mogelijk geweest het rapport steeds professioneler vorm te geven. Daarnaast wil ik Jacomijn Hendrickx enorm bedanken voor het delen van haar kennis over hondengedragsproblematiek. Met haar scherpe visie over het onderwerp heeft de enquête de juiste informatie opgeleverd. Ten slotte wil ik alle respondenten bedanken die de tijd hebben genomen om deel te nemen aan mijn onderzoek.

Door de ontvangen feedback op mijn eerste versie van het afstudeerwerkstuk heb ik de nodige aanpassingen gedaan aan de de materiaal & methode. Daarom bij deze het verzoek of dit hoofdstuk ook meegenomen kan worden in de eindbeoordeling van mijn afstudeerwerkstuk.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Vienna van Dijk

7 oktober, 2023, Schalkwijk

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	5
Summary	6
1. Inleiding	7
1.1 Gedragsproblemen.....	7
1.2 Betekenis gedragsprobleem.....	8
1.3 Oorzaken gedragsproblemen	8
1.4 Kynologisch gedragstherapeut.....	8
1.4.1 NVGH	9
1.4.2 Tinley	9
1.4.3 Nederlandse Vereniging van Hondenspecialisten.....	9
1.4.4 SPPD	9
1.4.5 Dierbaar-keurmerk	9
1.4.6 Dierenwelzijn keurmerk	10
1.5 Gedragsproblemen en emoties.....	10
1.6 Van emotie naar gedrag	12
1.7 Relevantie.....	14
1.8 Hoofd- en deelvragen.....	14
2. Materiaal & Methode.....	15
2.1 Hoofd- en deelvragen.....	15
2.2 Field research	15
2.3 Type onderzoek.....	15
2.4 Steekproefgrootte	16
2.5 Enquête vragen	16
2.6 Resultaat verwerking.....	17
Hoofdstuk 3 Resultaten.....	19
3.1 Aantal honden per probleemgedrag.....	19
3.2 Angstproblematiek	20
3.3 Agressie	21
3.4 Ongereguleerd gedrag.....	22
3.5 Bewaken van rijkdommen.....	23
3.6 Bewaken van territorium	24
3.7 Verlatingsproblematiek.....	24
3.8 Compulsief gedrag.....	25
3.9 Gesloten vragen	26

4. Discussie	30
4.1 Interpretatie van de resultaten	30
4.2 Doelgroep en respondenten	30
4.3 Betrouwbaarheid.....	31
4.4 Onderzoeksmethode.....	31
4.5 Statistiek.....	32
4.6 Vergelijking met de literatuur	32
5. Conclusies en aanbevelingen	34
5.1 Conclusies.....	34
5.2 Aanbevelingen.....	35
Bronnenlijst	37
Bijlagen	40
Bijlage 1 Enquête	40
Bijlage 2 Uitnodiging e-mail	48
Bijlage 3 Herinneringsmail enquête	49
Bijlage 4 Lijst gebruikte gedragsproblematieken enquête/ bijlage e-mail	50
Bijlage 5 Resultaten Chi-kwadraat toets	52
.....	54
.....	54
Bijlage 6 Overige antwoorden enquête	57
Bijlage 7 Checklist schriftelijk rapporteren.....	58

Samenvatting

Gedragsproblemen, iedere hond kan ze ontwikkelen. Hierbij kan hulp worden ingeschakeld door kynologisch gedragstherapeuten. In Nederland zijn meerdere stichtingen bekend die zich inzetten voor het waarborgen van de kwaliteit onder deze therapeuten. Jaarlijks worden er zeker 50 duizend honden naar Nederland geïmporteerd waarbij veel onbekend is over de start van het hondenleven. Een goede socialisatie periode lijkt bij te dragen aan het verminderen van angst en agressie problemen (Mai et al., 2021). Daarnaast toont onderzoek van Dinwoodie et al (2019) aan dat angst en agressie een veelvoorkomend probleem is onder de hondenpopulatie. Volgens onderzoeker Panksepp (2011) bestaan er zeven emoties welke allen verantwoordelijk zijn voor het gedrag dat de mens waarneemt bij een hond.

Met dit onderzoek is onderzocht of de herkomst van een hond invloed heeft op gedragsproblematiek die geconstateerd wordt in de praktijk met behulp van de volgende onderzoeksvraag: 'In hoeverre heeft de herkomst van een hond invloed op de gedragsproblematiek die geconstateerd wordt?' Met de verkregen kennis kunnen stichtingen die honden importeren, particulieren met importehond beter informeren over de impact van het importeren van een hond. Daarnaast kunnen samenwerkingen tussen deze stichtingen en gedragstherapeuten bij dragen aan het aanpakken van de oorzaak van de problemen, in plaats van deze enkel op te lossen.

Met behulp van een enquête is onder de doelgroep, in Nederland werkzame kynologisch gedragstherapeuten, een inventariserend onderzoek gedaan naar het werk van de therapeuten. Hierbij is gevraagd naar de twee meest recentelijke praktijkcasussen die door de therapeut behandeld zijn, één over een Nederlandse hond, en één over een geïmporteerde hond. De enquête is ingevuld door 63 therapeuten wat betekent dat er informatie gewonnen is over 126 honden.

De interessantste resultaten van dit onderzoek tonen aan dat er bij zowel angstproblematiek, agressie en trauma ten opzichte van de herkomst van de hond sprake is van een significant verband. Met behulp van de chi-kwadraat toets is aangetoond dat met 97,2% (angstproblematiek), 97,2% (agressie) en 99,7% (trauma) zekerheid kan worden gesteld dat deze probleemgedragingen vaker voorkomen bij geïmporteerde honden dan bij Nederlandse honden.

Met deze gegevens kan gesteld worden dat het interessant is om verder onderzoek te doen naar mogelijke verbanden tussen gedragsproblematiek en specifieke landen van herkomst of te kiezen voor een kwalitatief onderzoek door aan de hand van interviews meer diepgang te vinden. Daarnaast is het ontwikkelen van voorlichtingen of begeleidingsprogramma's voor hondeneigenaren een mogelijkheid om probleemgedrag te voorkomen of te verminderen.

Summary

Behavioral problems, both Dutch and foreign dogs can develop them. This can be helped by cynological behavioral therapists. In the Netherlands, the NVGH, SPPD Tinley and the Dutch Association of Dog Specialists are well-known foundations that are committed to ensuring quality among these therapists. Approximately 50,000 dogs are imported to the Netherlands every year, with much unknown about the beginning of a dog's life. A good socialization period seems to help reduce anxiety and aggression problems (Mai et al., 2021). Additionally, research by Dinwoodie et al (2019) shows that anxiety and aggression are a common problem among the dog population. This study demonstrated to what extent the origin of a dog affects the development of a particular problem behavior. According to researcher Panksepp (2011), there are seven emotions that are responsible for the behavior perceived by humans.

This research aims to investigate whether the origin of a dog has an influence on behavioral issues observed in practice, using the following research question: "To what extent does the origin of a dog influence the observed behavioral issues?" With the acquired knowledge, organizations that import dogs can better inform individuals with imported dogs about the impact of importing a dog. Furthermore, collaborations between these organizations and behavior therapists could contribute to addressing the root causes of the problems, rather than just resolving them.

With the help of a survey, among the target group of kinological behavioral therapists working in the Netherlands, an inventory study was conducted of the therapist's work. Here are the two most recent practice cases treated by the therapist, one about a Dutch dog, and one about a foreign dog. The survey was completed by 63 therapists, which means that information was obtained about 126 dogs.

The main results of this research show that there is a significant correlation between the origin of the dog and anxiety issues, aggression, and trauma. The chi-square test demonstrated that with 97.2% certainty (anxiety issues), 97.2% certainty (aggression), and 99.7% certainty (trauma), these problematic behaviors occur more frequently in imported dogs than in Dutch dogs.

The data suggests that it might be interesting to further investigate possible links between behavioral problems and specific countries of origin, or to choose a qualitative study which finds more depth through interviews. In addition, developing information or guidance programs for dog owners is a great opportunity to prevent or reduce problematic behavior.

1. Inleiding

Een huisdier is in de Nederlandse samenleving niet meer weg te denken. Verspreid over de 17,8 miljoen inwoners (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2023) worden er ruim 27 miljoen huisdieren gehouden wat varieert tussen honden, katten en knaagdieren tot vissen, vogels en reptielen. Een van de meest populaire huisdieren is de hond. Sterker nog, bijna 20% van de Nederlandse huishoudens heeft 1 of meer honden (Dibevo, 2021). In totaal gaat het om zeker 1,9 miljoen honden.

1.1 Gedragsproblemen

Wanneer een pup in huis wordt gehaald is het belangrijk dat de jonge hond wordt opgevoed en gesocialiseerd. Aan de hand van het volgen van een puppycursus en daaropvolgende cursussen wordt de hond getraind, heeft de hond interactie met leeftijd- en soortgenootjes en krijgen de nieuwe hondeneigenaren inzicht in hun eigen gedrag. Al deze aspecten hebben een grote bijdrage aan het voorkomen van gedragsproblemen bij de hond op latere leeftijd (Dietz et al, 2018, pp. 83-114). Tijdens de coronacrisis is er sprake geweest van een piek in het huisdieren bezit. Veel gezinnen hadden meer tijd voor een huisdier en besloten deze tijdens de pandemie aan te schaffen, zo ook honden en puppy's (Dibevo, 2021). Deze piek in de aanschaf van honden heeft ervoor gezorgd dat de vraag naar hondenscholen te groot was voor het aanbod in Nederland. Hierdoor kunnen veel puppy's niet direct op cursus waardoor de hondeneigenaar zelf verantwoordelijk is voor de eerste opvoedtaken van de puppy. Ook heeft de pandemie ervoor gezorgd dat de, tijdens de pandemie aangeschafte puppy's, niet gewend zijn om alleen thuis te zijn wat kan leiden tot o.a. verlatingsangst (Sacchettino et al, 2023).

Naast de gedragsproblematiek bij binnenlandse honden, is hier ook sprake van bij de buitenlandse import honden. Jaarlijks worden er ruim 50 duizend honden naar Nederland geïmporteerd, zowel puppy's als zwervhonden. Door de slechte socialisatie van deze honden kunnen verschillende problemen optreden. Zo kunnen de pups te vroeg weg zijn gehaald bij de moederhond (KNMvD, z.d.). Desondanks kunnen de pups pas vanaf een leeftijd van 15 weken naar Nederland geïmporteerd worden in verband met de rabiës vaccinatie (NVWA, z.d.). In verschillende onderzoeken naar gedragsproblematiek bij honden zijn angst en agressie problemen een veelvoorkomend onderwerp. Zo ook in het onderzoek van Dinwoodie et al (2019). Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van 4114 geïmporteerde honden waarbij is gebleken dat zeker 49% van deze honden een vorm van angstproblematiek vertoonde, en zeker 30% een vorm van agressie. De socialisatieperiode van een hond begint rond een leeftijd van 3 weken en eindigt wanneer de hond ongeveer 14 weken oud is. Tijdens deze periode moet een pup bloot worden gesteld aan diverse prikkels om de pup te laten wennen aan de leefomgeving (Dierenkliniek den Heuvel, z.d.). Verschillende onderzoeken naar puppy's tijdens corona tijd hebben aangetoond dat puppy's die tijdens deze socialisatie periode minder bloot zijn gesteld aan externe prikkels, op latere leeftijd meer angst en agressie vertoonde tegenover onder andere vreemde mensen, zowel bekende als onbekende honden en andere dieren (Hakanen et al., 2020), (Puurunen et al., 2020). Terwijl, wanneer hulp gezocht werd bij het socialiseren van de pup, gelijksoortige problemen minder voorkwamen (Mai et al., 2021). Daarnaast toont onderzoek van Jokinen et al (2017) aan dat vormen van agressie en vermijdingsgedrag vaker voorkomen bij volwassen honden die als pup na een leeftijd van 8 weken zijn gehuisvest bij de nieuwe eigenaar dan bij pups die net voor of op deze leeftijd zijn gehuisvest.

Al dit onderzoek suggereert dat de meest ideale leeftijd voor het plaatsen van een pup in de nieuwe huiselijke omgeving niet later is dan 8 weken. En hoe langer het duurt voor een pup het nest verlaat, na het bereiken van een leeftijd van 8 weken, hoe groter de kans is dat een hond op volwassen leeftijd een vorm van agressie of vermijdingsgedrag vertoont. Zoals eerder aangegeven kunnen pups vanuit het buitenland pas vanaf 15 weken geïmporteerd worden waardoor de kans op deze gedragsproblemen toeneemt. Daarnaast hebben zwervhonden weinig tot geen contact met mensen wat problemen met zich meebrengt wanneer de hond geadopteerd zou worden uit een opvang. Uit onderzoek is gebleken dat juiste training en rehabilitatie de kans op succesvolle adopties laat

toenemen, maar dat dit lang niet bij iedere hond hetzelfde gewenste effect heeft (Casaca et al., 2022).

Het onderzoek

Gedragsproblemen komen bij zowel Nederlandse honden, als bij buitenlandse import honden voor. Maar welke gedragsproblemen komen nu vaker voor bij uit Nederland afkomstige honden, en welke bij geïmporteerde honden? En is hierin een bepaald verband te vinden tussen herkomst gedragsproblematiek? Dit onderzoek zal zich richten op het inventariseren van welke gedragsproblemen in welke mate voorkomen bij zowel Nederlandse als buitenlandse importhonden en of de herkomst van een hond hier invloed op heeft. Dit zal gedaan worden aan de hand van de volgende onderzoeksvraag: 'In hoeverre heeft de herkomst van een hond invloed op de gedragsproblematiek die geconstateerd wordt?'. Op basis van de verkregen informatie uit de literatuur wordt verwacht dat honden uit het buitenland zich onderscheiden in frequentie van bepaalde vormen probleemgedrag als angst of agressie ten gevolge van een slechte socialisatie periode. Of buitenlandse importhonden meer gedragsproblemen vertonen dan Nederlandse honden kan met dit onderzoek niet worden aangetoond.

1.2 Betekenis gedragsprobleem

Wanneer gesproken wordt over een gedragsprobleem bij de hond heeft dit bij ieder persoon een andere betekenis. Dit komt doordat het zogenaamde probleemgedrag bij persoon x wel als vervelend wordt gezien, maar voor persoon y is dit niet het geval, zoals blaffen. Over het algemeen wordt van een gedragsprobleem gesproken wanneer een hond zich niet gedraagt zoals verwacht wordt met als gevolg dat de hond regelmatig overlast veroorzaakt voor de eigenaar of andere mensen of dieren in de omgeving. Maar ook wanneer dit gedrag ervoor zorgt dat de hond zelf lijdt is er sprake van probleemgedrag (LICG, z.d).

1.3 Oorzaken gedragsproblemen

Om probleemgedrag van een hond aan te pakken is het belangrijk om eerst de oorzaak van het probleem te achterhalen. Er is een groot verschil tussen gedragsstoornissen en ongewenst gedrag. Bij een gedragsstoornis is namelijk sprake van abnormaal gedrag dat chronisch aanwezig is. Deze gedragingen zijn vaak het gevolg van trauma's, chronische stress, extreme angst of (onderliggende) medische aandoeningen als pijn of inwendige problemen. Wanneer een medische aandoening de oorzaak is van het probleemgedrag moet dit eerst verholpen worden bij de dierenarts. Naast deze gedragsstoornissen kan er ook sprake zijn van ongewenst gedrag. Vaak is de oorzaak van deze gedragsproblemen te herleiden naar het natuurlijke gedrag van de hond zelf. Maar doordat dit gedrag niet past in het dagelijkse leven wordt het gezien als storend of vervelend (Hondboek, 2020)

1.4 Kynologisch gedragstherapeut

Wanneer een hond probleemgedrag vertoont kan hulp worden ingeschakeld van een gedragstherapeut of – deskundige. Omdat de therapeut zich verdiept heeft in hondengedrag wordt er ook wel gesproken van een kynologisch gedragstherapeut, omdat de term kynologie gaat over de leer en kennis over honden (Ensie Encyclopedie, 2023). Een kynologisch gedragstherapeut heeft kennis over o.a. het gedrag en het leerproces van honden. Een goede therapeut heeft hiervoor een speciale opleiding gevolgd waarbij kennis en praktijkervaring is opgedaan. Doordat kynologisch gedragstherapeut in Nederland geen erkende titel is kan iedereen zichzelf zo noemen, ook zonder de nodige kennis en ervaring. Dit maakt het vaak lastig om een goede therapeut te vinden (LICG, z.d.). Ondanks het ontbreken van deze erkenning zijn er in Nederland wel verschillende beroepsorganisaties en keurmerken om de kwaliteit te waarborgen van Nederlandse kynologisch gedragstherapeuten. De belangrijkste worden hieronder genoemd.

1.4.1 NVGH

De NVGH (Nederlandse Vereniging van Gedragstherapeuten voor Honden) is een beroepsvereniging waar gediplomeerde kynologisch gedragstherapeuten zich bij kunnen aansluiten. Alle aangesloten gedragstherapeuten hebben een erkende en gecertificeerde hbo-opleiding gevolgd en zijn hieraan afgestudeerd. Dogvision, Martin Gaus Academie, Annorlunda en Sparsholt College zijn de vier opleidingsinstituten waar de opleiding tot gedragstherapeut voldoet aan de gestelde eisen van de NVGH (NVGH, 2023). In het verleden was dit ook Odisee/ KU Leuven. Aangesloten leden hebben een jaarlijkse verplichting tot nascholing via daartoe erkende nascholingsmogelijkheden. De NVGH werkt met een beroepscode waaraan alle leden zich dienen te houden. Na telefonisch contact met een bestuurslid van de afdeling kwaliteit bij de NVGH, blijkt dat momenteel 121 gedragstherapeuten zich hebben aangesloten bij de vereniging (J. Hendrickx, persoonlijke communicatie, 5 april 2023).

1.4.2 Tinley

Een andere organisatie waar gedragstherapeuten samen komen is Tinley. Bij Tinley zijn ruim 40 gedragstherapeuten aangesloten om samen gedragsproblematiek aan te gaan bij dieren. Naast honden hebben de gedragstherapeuten bij Tinley ook kennis in huis over gedragsproblematiek bij katten, konijnen, paarden en papegaaien. Aangesloten therapeuten bij Tinley moeten aan een aantal eisen voldoen voordat zij zich mogen aansluiten bij de organisatie. Zo moet de therapeut minimaal 1 opleiding hebben gevolgd op hbo-niveau omtrent gedragstherapie en/of gedragswetenschappen. Wanneer een aangesloten therapeut nog niet afgestudeerd is zal achter de naam van deze therapeut de afkorting i.o. komen te staan wat staat voor 'in opleiding'. Deze therapeut zal dan ook niet zelfstandig werken maar wordt altijd begeleid door een gediplomeerd collega. Daarnaast moeten alle therapeuten jaarlijks minimaal 175 uur aan gedragstherapieconsulten besteden om zo voldoende ervaring op te doen en worden congressen, seminars en workshops gevolgd die als nascholing worden gezien. Ook wordt er nauw samengewerkt met aangesloten dierenartsen. Zo worden diagnoses, therapieadviezen, hulpmiddelen, doorverwijzingen en eventuele vervolgafspraken zowel met de klant als met de dierenarts gecommuniceerd (Tinley, z.d.).

1.4.3 Nederlandse Vereniging van Hondenspecialisten

De leden van de Nederlandse Vereniging van Hondenspecialisten hebben allen een door de vereniging erkende opleiding gevolgd en afgerond, namelijk de opleiding tot hondenspecialist van Arnoud Busscher. Bij de vereniging zijn de hondenspecialisten naast kynologisch gedragstherapeut ook puppycoach. Eenmaal lid van de vereniging moeten de hondenspecialisten zich houden aan de door de vereniging opgestelde richtlijnen over de werkwijze, verantwoordelijkheden, bijscholing en beroepsuitoefening. De vereniging kent vandaag de dag 19 aangesloten hondenspecialisten (Nederlandse Vereniging van Hondenspecialisten, z.d.)

1.4.4 SPPD

De Stichting Platform van Professionele Diergedragsdeskundigen (SPPD) heeft als missie om landelijk het huisdierwelzijn te bevorderen met behulp van het accrediteren van dier professionals in Nederland. Daarnaast accrediteert de SPPD opleidingen binnen de dierenbranche. De SPPD onderscheidt zich van andere brancheverenigingen -organisaties door niet alleen naar opleidingen maar ook naar de ervaring van de therapeut te kijken. Op de website van de SPPD is een overzichtelijk document te vinden met de eisen waar een therapeut aan moet voldoen om zich aan te mogen sluiten bij de stichting. Bij de SPPD zijn 29 kynologisch gedragstherapeuten aangesloten (SPPD, z.d.)

1.4.5 Dierbaar-keurmerk

Het keurmerk Dierbaar is ontwikkeld door branchevereniging Dibevo met als doel het certificeren van ondernemers in de huisdierenbranche. Wanneer een ondernemer het Dierbaar-keurmerk in

ontvangst heeft genomen zegt dit veel over de kennis en deskundigheid wat voor de huisdiereigenaren nuttig kan zijn tijdens de zoektocht naar een professional. Het Dierbaar-keurmerk stelt strenge eisen aan de huisvesting, hygiëne en verzorging van gehouden dieren. Ook aan de deskundigheid van de ondernemer worden hoge eisen gesteld. Zo wordt verwacht dat de ondernemer kennis heeft over de wettelijk vereiste basiskennis betreft gezelschapsdieren en indien mogelijk nog meer dan dat. Daar komt bij dat een Dierbaar-gecertificeerde ondernemer altijd nauw contact heeft met een dierenarts om het welzijn van de dieren te waarborgen. Ieder jaar worden gecertificeerde ondernemers gecontroleerd door een inspecteur om te controleren of werkprotocollen nog steeds in acht worden gehouden. Indien geconstateerd wordt dat een onderneming niet langer voldoet aan de eisen van het Dierbaar-keurmerk, wordt het ook direct ingenomen (Dibevo, z.d.). Wanneer een afgestudeerd gedragstherapeut het Dierbaar-keurmerk wil dragen zijn daar hoge eisen aan gesteld. Zo moet de therapeut 6 zelfstandig behandelde casussen uitwerken om zo de werkwijze van de therapeut in kaart te brengen. Deze casussen worden door twee gecertificeerde professionals beoordeeld. Daarnaast is een aanbevelingsbief nodig van een dierenarts en moet de therapeut kennis hebben over de ethische visie van het keurmerk en de klachtenprocedure (Dibevo, 2023). Het Dierbaar-keurmerk is aan 20 kynologisch gedragstherapeuten toegekend (Dibevo, persoonlijke communicatie, 2 mei 2023).

1.4.6 Dierenwelzijn keurmerk

Een tweede keurmerk om de kwaliteit van dierprofessionals te kunnen waarborgen is het Dierenwelzijn keurmerk. Via de website van Edupet zijn verschillende dierprofessionals aangesloten zoals trimsalons, hondenscholen en gedragstherapeuten. Experts die zijn opgenomen in het register, en dus het keurmerk Dierenwelzijn dragen, voldoen allemaal aan de opgestelde criteria gericht op organisatie, opleiding, deskundigheid en vaardigheid. Er worden verplichte trainingsdagen georganiseerd waar toetsing van de kennis een vast onderdeel van is. Op die manier wordt de kwaliteit regelmatig opnieuw gecontroleerd en blijven de experts op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen in de sector. Het Dierenwelzijn keurmerk is aan 9 experts toegekend met expertise gericht op hondengedrag (Edupet, z.d.)

Doordat bovenstaande informatie over de desbetreffende keurmerken en beroepsorganisaties verkregen is van de websites van de organisaties zelf, is aan de LICG (Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren) gevraagd hoe gedacht wordt over de huidige status van de genoemde namen. De LICG geeft aan dat het lastig te beoordelen is welke organisaties/ welk keurmerk juist is. Dit komt doordat kynologisch gedragstherapeut een onbeschermde titel is. Wel is de LICG van mening dat de organisaties zelf in de hand hebben hoe betrouwbaar ze overkomen naar de consument door informatie te verstrekken over de manier van werken. Welke eisen worden gesteld aan de opleiding die gevolgd is/ wordt? Wordt er aan nascholing gedaan? Zijn er eisen gesteld aan de minimale werkdruk van de therapeuten? En waar wordt al deze kennis vandaan gehaald: intern of wordt ook expertise van externe partijen gewonnen om te voorkomen dat een organisatie zichzelf keurt? Hoe transparanter een organisatie hierin is, hoe kwalitatiever de organisatie of een keurmerk is. De eisen die gesteld worden zijn bij de NVGH en SPPD duidelijk vermeld. Ook het Dierbaar-keurmerk geeft hier duidelijke richtlijnen in, echter worden opleidingen in instituten benoemd waartussen een nogal sterk niveauverschil kan ontstaan. Bij het Dierenwelzijn keurmerk en Tinley wordt nergens duidelijk vermeld welke opleidingen toereikend zijn en bij de Nederlandse Vereniging van Hondenspecialisten is er sprake van het volgen van een door de organisatie zelf ontwikkelde opleiding waardoor de kwaliteit van de opleiding onduidelijk is (S. Ober, persoonlijke communicatie, 7 augustus 2023).

1.5 Gedragsproblemen en emoties

De hersenen spelen een grote rol bij de ontwikkeling van mens en dier. Er wordt informatie opgeslagen die mens en dier vormt tot een uniek individu. Er is onderzoek gedaan naar de

aanwezigheid van emoties en het effect hiervan op gedrag. Zowel mensen als dieren koppelen bepaalde emoties aan gebeurtenissen in het leven (Le doux, 2002). Deze gebeurtenissen en de daarbij ervaren emoties worden vastgelegd in het brein. Deze verbinding in de hersenen is verantwoordelijk voor het gedrag dat de mens waarneemt wanneer een bepaalde emotie opspeelt bij mens en dier (Phillips, 1999). Er zijn ten minste zeven emoties aantoonbaar welke veelzeggend zijn over het gedrag dat een mens of dier vertoont. De emoties die een mens of dier voelt kunnen op verschillende manieren in gedrag tot uitdrukking komen maar is wel duidelijk dat emoties altijd verantwoordelijk zijn voor hetzelfde soort gedrag binnen een bepaald thema als bijvoorbeeld overleven of voortplanten (Panksepp, 2011). Er zal nu alleen nog gesproken worden over emoties bij dieren. De emoties die aan bod zullen komen zijn SEEKING, RAGE, FEAR, LUST, CARE, PANIC en PLAY. Doordat emoties veel invloed hebben op het gedrag van het dier zal per emotie in worden gegaan hoe dit effect heeft op het gedrag dat de mens waarneemt. Panksepp (2011) heeft ervoor gekozen om alle emoties in het onderzoek te schrijven in blokletters. Om deze keuze te respecteren zal dat in dit rapport ook worden gedaan.

SEEKING

SEEKING is de emotie die leidt tot motivatie. Bij dieren zorgt deze emotie ervoor dat het dier opzoek gaat naar eten, leert en een omgeving ontdekt. Een snuffelende hond wordt dus aangestuurd door deze emotie. Het hormoon dopamine gaat nauw samen met de emotie SEEKING en zorgt voor een tevreden en gelukkig gevoel. SEEKING kan worden beschouwd als een van de belangrijkste emoties omdat deze nodig is om, in de basis, te kunnen overleven. Zonder het onderzoeken van een nieuwe omgeving daalt de overlevingskans van een individu sterk (Panksepp, 2011).

RAGE

De emotie die tegenover SEEKING geplaatst kan worden is RAGE. RAGE is een emotie die opspeelt op het moment dat een dier beperkt wordt in doen en laten. Het staat dicht bij het gevoel van vrijheid. Wanneer deze vrijheid wegvalt kan een dier boos worden en agressie vertonen. Naast het gevoel van vrijheid speelt RAGE ook een rol bij onderlinge competitie om te winnen en doorzettingsvermogen (Panksepp, 2011).

FEAR

Wanneer een dier angst ervaart staat dit in verbinding met de emotie FEAR. Het gaat in dit geval over zowel angst voor bepaalde dingen als onzekerheid. Wanneer een dier vertrouwen is verloren door gebeurtenissen in het verleden speelt FEAR een grote rol. Het dier wordt wantrouwend en angstig waarbij de emotie FEAR actief is in de hersenen. Om FEAR te kunnen oplossen is een gevoel van veiligheid en bescherming nodig. Ook FEAR is een belangrijke emotie om te overleven, omdat het ervoor zorgt dat het dier zich beschermt in gevaarlijke situaties, het dier handelt voorzichtig (Panksepp, 2011).

LUST

LUST is de emotie die nauw samenhangt met seksualiteit en voortplanting welke zich bij mannelijke dieren anders ontwikkelt dan bij vrouwelijke dieren. De emotie is aanwezig vanaf de geboorte maar wordt voornamelijk ontwikkeld in de puberteit van het dier. Dit komt door de hormonale veranderingen die plaatsvinden in het lichaam (Panksepp, 2011).

CARE

Een emotie die wordt aangewakkerd in samenhang met de emotie LUST, is de emotie CARE. CARE maakt dieren zorgzaam, het zorgt voor de liefde tussen moederdier en jong. Vlak voor de geboorte zorgen hormonen in de hersenen voor extra aanmaak van de emotie CARE. Dit geldt natuurlijk alleen voor vrouwelijke dieren die nakomelingen hebben gekregen. Het is echter niet zo dat dieren zonder nageslacht functioneren zonder de emotie CARE. De hormonale verandering bij moederdier zorgt alleen voor, zoals eerder vermeld, extra aanmaak van de emotie (Panksepp, 2011).

PANIC

PANIC is een emotie die ook verantwoordelijk is voor de relatie tussen moederdier en jong. Het kan opspelen in verschillende vormen. Verlatingsangst is er hier een van. Het angstige gevoel dat een dier ervaart wanneer moederdier, of baasje, er even niet is wordt veroorzaakt door de emotie PANIC. Het dier zal dan aandacht proberen te vragen om zo het angstige gevoel kwijt te raken. Daarnaast kan PANIC ook gezien worden als het gevoel om hulp nodig te hebben. Het belangrijkste verschil tussen angst dat voortkomt uit FEAR en angst door PANIC is dat angst door PANIC opgelost kan worden met hulp en zorg. Zoals eerder vermeld wordt angst door de emotie FEAR het best verholpen door veiligheid en bescherming te bieden (Panksepp, 2011).

PLAY

De emotie PLAY staat op zichzelf en dient enkel en alleen voor het hebben van plezier. De emotie komt het meeste voor bij jonge dieren waar het bijdraagt aan het ontwikkelen van sociale en praktische vaardigheden welke nodig zijn wanneer het dier volwassen is. Het is echter niet zo dat bij volwassen dieren de emotie PLAY niet aanwezig is, alleen in mindere mate. PLAY draagt evenals eerder genoemde emoties ook bij aan overleven. Het zorgt voor ontspanning en werkt stress verlagend. Het dier is even niet bezig met overleven. PLAY is een actieve vorm van herstel na bijvoorbeeld een stressvolle periode, in tegenstelling tot slaap wat een inactieve vorm is van herstel (Panksepp, 2011).

1.6 Van emotie naar gedrag

De hiervoor genoemde emoties voelt ieder dier. Gebeurtenissen in het leven zorgen ervoor dat bepaalde emoties opspelen en er herinneringen ontstaan, zowel positieve als negatieve. Dit beïnvloedt het gedrag van een dier, dus hoe het dier op een bepaalde situatie reageert. Dit gedrag is hetgeen wat door de mens waargenomen wordt. Na het bestuderen van verschillende bronnen betreffende probleemgedrag bij honden, komen min of meer steeds dezelfde probleemgedragingen naar voren. Om te beginnen spreekt Hetts (1999) van de volgende onderverdeling van probleemgedragingen bij honden: onzindelijkheidsproblematiek; vernielen van dingen; weglopen; blaffen; angsten en fobieën; en agressie-problematiek. Bowen en Heath (2005) spreken in *Behavior Problems in Small Animals* over de volgende indeling: angst; ongerustheid en fobieën; dwangmatig gedrag; onzindelijkheid; agressie en gedragsproblematiek dat ontstaat door training en overige oorzaken. Landsberg et al. (2013) constateerde daarentegen de volgende verdeling van het gedrag: eten en dieet gerelateerde problemen; stereotype en dwangmatig gedrag; angst, onrust en fobieën; ongecontroleerd gedrag en trainingsproblematiek, waaronder stelen, trekken aan de lijn, uitvallen, overmatig blaffen, hyperactiviteit, nachtelijke activiteit en ongecontroleerd gedrag; destructief gedrag; onzindelijkheid en agressie. Als laatste wordt door Horwitz en Mills (2015) juist de volgende onderverdeling van het gedrag gehanteerd: managementproblemen, waaronder gehoorzaamheidsproblematiek, trekken aan de lijn, reactiviteit, tegen mensen aanspringen, overmatig blaffen, over enthousiasme en ongepast aandacht vragen vallen; onzindelijkheid; verlatingsproblematiek; gevoeligheid voor geluid; agressie naar bekende mensen en dieren; agressie naar onbekende mensen en dieren en stereotype en dwangmatig gedrag.

In de praktijk gaat het echter niet alleen om het beschrijven van het gedrag maar is het ook van belang om te zoeken naar een verklaring voor het gedrag (Mills, 2006). Als voorbeeld gebruikt Mills (2006) dat fobie voor geluiden een verklaring is en dat het weglopen bij harde geluiden een beschrijving van gedrag is. Een fobie valt weer onder angst-gerelateerd gedrag. Wanneer een hond agressief gedrag vertoont kunnen verschillende motieven een rol spelen. Die motieven spelen dan ook weer een rol in de therapie die een gedragstherapeut inzet. Deze voorbeelden tonen aan dat een gedragsprobleem vaak bestaat uit meerdere componenten en daardoor vaak niet in een hokje gestopt kan worden. Daarnaast kunnen gedragsproblemen ook neurologisch benaderd worden, hierbij spelen de emoties van de hond een belangrijke rol. Panksepp (2011) heeft met het onderzoek gericht op deze emoties veel bijgedragen aan het inzicht omtrent de invloed van emoties op gedrag.

Zoals eerder benoemd in dit onderzoek gaat het om de emoties SEEKING, RAGE, CARE, PANIC/GRIEF, FEAR, LUST EN PLAY.

Agressie is een van de gedragingen met veel verschillende oorzaken. Zo wordt er onderscheid gemaakt in conflict gerelateerde agressie; agressie rondom primaire levensbehoeften zoals bijvoorbeeld voer; angst-gerelateerde agressie; territorium- en beschermingsagressie; moederagressie; dominantie-agressie; prooi- en spelagressie (Landsberg et al., 2013). Naast agressie heeft verlatingsproblematiek ook verschillende oorzaken. David en Pluijmakers (2003) hebben onderscheid gemaakt in verlatingsproblematiek door overmatige binding, ongerustheid of de eigenaar wel terugkomt en angst wat veroorzaakt is door een angstige gebeurtenis tijdens afwezigheid van de eigenaar.

Vanuit eigen ervaringen in de praktijk (J. Hendrickx, persoonlijke communicatie, 4 mei 2023) zijn trauma en depressie (langdurige onder stimulatie) toegevoegd.

- **Angstproblematiek:** Het dier ervaart om wat voor reden dan ook angst ten gevolge van de emotie FEAR.
- **Agressie:** Het dier vertoont agressief gedrag zoals bijten ten gevolge van bijvoorbeeld frustratie. Agressie kan echter nauw samenliggen met angstgevoelens. Het dier ervaart dan de emotie FEAR maar uit dit in agressief gedrag.
- **Ongereguleerd gedrag:** Het dier vertoont bepaald gedrag dat als probleemgedrag wordt gezien door de eigenaar, maar door het dier wordt ervaren als 'normaal' gedrag. Bijvoorbeeld agressie tijdens spel, het eten van tafel of het opspringen tegen mensen. Dit gedrag kan voortkomen uit het onjuist opvoeden of het niet afleren van bepaald gedrag.
- **Bewaken van rijkdommen:** Het dier neemt een beschermende houding aan t.o.v. bijvoorbeeld mensen, voer of speelgoed.
- **Bewaken van territorium:** het dier neemt een beschermde houding aan op een door het dier toegeëigend plekje/ terrein t.o.v. bijvoorbeeld mensen, honden of andere dieren.
- **Trauma:** de hond heeft in zijn leven een trauma opgelopen wat leidt tot probleemgedrag.
- **Hyperactiviteit:** Het dier heeft enorm veel energie en kan dit niet voldoende kwijt met als gevolg dat het dier constant in de weer is.
- **Depressie:** Ook honden kunnen een depressie krijgen ten gevolge van veranderingen in de omgeving als onder prikkeling, een verhuizing of het overlijden van een andere hond of het baasje zelf (Plein, 2023)
- **Verlatingsproblematiek:** Het dier vindt het moeilijk om alleen gelaten te worden door bijvoorbeeld slechte ervaringen tijdens het alleen zijn, overmatige binding of doordat de hond niet alleen kan zijn.
- **Compulsief gedrag:** Wanneer het dier bepaalde gedragingen continu blijft herhalen zoals bijvoorbeeld cirkelen, staartjagen of heen en weer lopen wordt gesproken van compulsief gedrag.
- **Aangeleerd probleemgedrag:** Dit gedrag kan vergeleken worden met slechte gewoontes ten gevolge van het onjuist opvoeden van de hond.
- **Seksueel georiënteerd gedrag:** Het dier vertoont seksueel gedrag dat ongewenst is zoals het rijden op meubels, mensen of andere dieren.
- **Onzindelijkheid.** Het dier heeft geen besef van waar het wel en geen behoeftes kan doen met als resultaat dat dit binnenshuis of op andere ongewenste plekken gebeurt.

De onderverdeling van het gedrag in dit onderzoek is erop gericht om zo min mogelijk overlap te hebben betreffende de beschrijvingen, waardoor de gedragstherapeut niet hoeft te twijfelen welke problematiek in de casus leidend is. Gedrag met medische oorzaken zoals pijn worden in dit onderzoek uitgesloten.

1.7 Relevantie

In Nederland zijn er verschillende mogelijkheden om een studie te volgen tot kynologisch gedragstherapeut. Eenmaal afgestudeerd gaat de therapeut aan de slag onder de naam kynologisch gedragstherapeut waarvan er in 2019 582 bekend zijn (Doggo, 2019). Echter is er weinig tot geen kennis over het werkkterrein van de therapeuten. Bij beroepsorganisaties binnen de branche zijn meerdere gedragstherapeuten aangesloten om kwaliteit te kunnen waarborgen, maar binnen het beroepenveld van kynologisch gedragstherapeuten is weinig tot geen onderzoek gedaan naar wat therapeuten tegenkomen in de praktijk (J. Hendrickx, persoonlijke communicatie, 5 april 2023). Dit onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met de NVGH om duidelijkheid en inzicht te verkrijgen over de gedragsproblematiek waar gedragstherapeuten mee worden geconfronteerd.

Daarnaast hebben deskundigen van de Gedragskliniek voor Dieren van Universiteit Utrecht geconstateerd dat het verwelkomen van een hond uit het buitenland gepaard kan gaan met de nodige problemen. Zo bestond begin 2021 meer dan de helft van de honden in de gedragskliniek uit vanuit het buitenland geadopteerde honden (Universiteit Utrecht, 2021). Evenals onderzoek in Denemarken dat aantoont dat geïmporteerde honden in hogere mate gedragsproblemen vertonen dan honden die gefokt en opgegroeid zijn in Denemarken zelf (Munkeboe et al, 2021) brengt de noodzaak van het onderzoek duidelijk in beeld.

Daarom zal naast de inventarisatie van het werkveld van de kynologisch gedragstherapeuten in Nederland ook inzicht verkregen worden in welke problematiek voornamelijk geconstateerd wordt bij Nederlandse honden en honden vanuit het buitenland. Iedere hond is uniek en zal daarom ook unieke begeleiding nodig hebben indien er sprake is van gedragsproblemen. Daarom zal het onderzoek hier niets aan gaan veranderen, maar kennis over welke gedragsproblemen bij welke groep het meeste voorkomen kan helpen bij het aanpakken van de oorzaak van de problemen. Zo kunnen stichtingen die zich bezig houden met het importeren van honden ingelicht worden over de problematiek die geconstateerd wordt, iets waar de NVGH enthousiast over is om op te pakken. Met de kennis van gedragstherapeuten kunnen stichtingen op die manier mogelijk beter beoordelen of een hond geschikt is voor adoptie of niet. Daarnaast zorgt een nauwe samenwerking tussen stichtingen en gedragstherapeuten bij het terug herleiden van problemen naar de start/jeugd van een hond. Verwacht wordt dat de socialisatie fase van honden en puppy's die naar Nederland worden geïmporteerd dermate slecht is dat er een duidelijk verschil zichtbaar zal zijn tussen probleemgedrag bij Nederlandse en geïmporteerde honden. Met name angstproblematiek, agressie, en trauma zijn de hoofdcategorieën waar veel problemen worden verwacht bij geïmporteerde honden. Om de juiste resultaten te kunnen verkrijgen is de hoofdvraag als volgt geformuleerd: 'In hoeverre heeft de herkomst van een hond invloed op de gedragsproblematiek die geconstateerd wordt?'.

1.8 Hoofd- en deelvragen

Om de hoofdvraag 'In hoeverre heeft de herkomst van een hond invloed op de gedragsproblematiek die geconstateerd wordt?' te kunnen beantwoorden zal allereerst moeten worden onderzocht welke gedragsproblemen worden geconstateerd door kynologisch gedragstherapeuten in Nederland en in welke mate. Daarna is het van belang om te kijken naar de afkomst van de honden en de gedragsproblematieken die voortkomen uit de enquête. Dit zal worden gedaan aan de hand van de volgende deelvragen:

- Welke gedragsproblemen worden hoe vaak geconstateerd door in Nederland werkzame kynologisch gedragstherapeuten?
- Welke gedragsproblemen komen het meeste voor onder uit Nederland afkomstige honden?
- Welke gedragsproblemen komen het meeste voor onder uit het buitenland geïmporteerde honden die in Nederland leven?
- Welke verschillen en/of verbanden tussen de herkomst van een hond en de vastgestelde gedragsproblematieken worden geconstateerd?

2. Materiaal & Methode

In dit hoofdstuk is behandeld hoe het onderzoek vorm gegeven is. Om het onderzoek efficiënt en betrouwbaar uit te voeren zal eerst gekeken worden naar het type onderzoek en wordt beschreven hoe dit onderzoek betrouwbaar wordt gemaakt. Daarna wordt de vormgeving van de enquête toegelicht en zal beschreven worden hoe de resultaten verwerkt gaan worden.

2.1 Hoofd- en deelvragen

Om de hoofdvraag voor dit onderzoek, 'In hoeverre heeft de herkomst van een hond invloed op de gedragsproblematiek die geconstateerd wordt?' zo volledig mogelijk te kunnen beantwoorden is gebruik gemaakt van de volgende drie deelvragen:

- Welke gedragsproblemen worden hoe vaak geconstateerd door in Nederland werkzame kynologisch gedragstherapeuten?
- Welke gedragsproblemen komen het meeste voor onder uit Nederland afkomstige honden?
- Welke gedragsproblemen komen het meeste voor onder uit het buitenland geïmporteerde honden die in Nederland leven?
- Welke verschillen en/of verbanden tussen de herkomst van een hond en de vastgestelde gedragsproblematieken worden geconstateerd?

Om deze deelvragen, en uiteindelijk de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is gebruik gemaakt van field research aan de hand van een enquête.

2.2 Field research

Zoals eerder aangegeven is voor het verkrijgen van de resultaten gebruik gemaakt van een enquête. Deze is ontwikkeld in Google Formulieren. De enquête is online uitgezet in de doelgroep 'alle in Nederland werkzame kynologisch gedragstherapeuten'. Voor het bereiken van de doelgroep is gebruik gemaakt van de email. Op de website van Doggo.nl staan 582 in Nederland werkzame kynologisch gedragstherapeuten vermeld met contactgegevens. Daarnaast heeft het bestuur van de NVGH, Tinley, de Nederlandse Vereniging van Hondenspecialisten en de SPPD de enquête onder de aangesloten therapeuten verspreidt.

De enquête is gecontroleerd op maandag 5 juni middels een test onder 5 personen in eigen omgeving en bij de NVGH. Bij de NVGH heeft J. Hendrickx de enquête getest en 2 collega's. De ontvangen feedback is dezelfde dag nog aangepast in het formulier. Op die manier is gecontroleerd dat de enquête juist werkt en taal technisch in orde is om op die manier te voorkomen dat therapeuten de enquête niet afronden. Na de test ronde is de enquête op woensdagochtend 7 juni verspreidt onder de doelgroep. Door te weinig respondenten is op 14 juni 2023 en 21 juni 2023 een herinneringsmail (zie bijlage 3) verzonden om meer ingevulde enquêtes te ontvangen. De sluitingsdatum van de enquête was op maandag 26 juni om 13:00. Uiteindelijk is de enquête ingevuld door 63 kynologisch gedragstherapeuten. Doordat iedere therapeut twee praktijkcasussen heeft ingevuld komt dit neer op 126 honden waaronder 66 Nederlandse honden en 60 geïmporteerde honden.

2.3 Type onderzoek

Kwantitatief onderzoek

Het onderzoek dat uitgevoerd is, is een kwantitatief onderzoek. Om de hoofd- en deelvragen te kunnen beantwoorden, is het onderzoek inventariserend vormgegeven. De resultaten van de enquête zullen worden uitgedrukt in getallen en daar bijpassende figuren (Scribbr, 2021).

Aselecte steekproef

Door de keuze voor kwantitatief onderzoek is gebruik gemaakt van een steekproef om data te verzamelen over de gekozen populatie. Bij dit onderzoek is gekozen voor een aselecte steekproef om uitspraken te kunnen doen over de gehele populatie, in dit geval de kynologisch gedragstherapeuten (Scribbr, 2020).

2.4 Steekproefgrootte

Doordat gekozen is voor het uitvoeren van een steekproef, is het belangrijk om de juiste steekproefgrootte aan te houden. In het geval van een te kleine steekproef zijn de resultaten niet representatief voor de gehele populatie en is het onderzoek niet betrouwbaar genoeg. Om de passende steekproefgrootte te berekenen is gebruik gemaakt van de volgende formule:

$$n \geq \frac{N \cdot z^2 \cdot p(1 - p)}{z^2 \cdot p(1 - p) + (N - 1) \cdot F^2}$$

Figuur 1 Formule voor de betrouwbaarheid van een enquête (Alles over marktonderzoek, z.d.)

Toelichting op de formule:

n = gewenste steekproefgrootte

N = de totale populatie = 582

z = de standaardafwijking bij een betrouwbaarheidsniveau van 90% = 1,65

p = de kans dat een persoon een bepaald antwoord geeft = 50%

F = de foutmarge = 5%

Voor dit onderzoek betekende dit, dat bij een populatie van 582 kynologisch gedragstherapeuten met een betrouwbaarheidsniveau van 90%, de gewenste steekproefgrootte uit 185 respondenten bestaat (Alles over marktonderzoek, z.d.).

2.5 Enquête vragen

De enquête bestond uit drie delen. In het eerste deel is kort gevraagd naar de therapeut die de enquête invult. Omdat het onderzoek zich richt op het werkveld van de therapeut was het niet relevant om meer geografische gegevens van de therapeut te vragen.

Het tweede en derde deel van de enquête waren gericht op de praktijkcasussen die de therapeut invult. De therapeut is gevraagd, voordat begonnen werd aan de enquête, twee recente praktijkcasussen te kiezen. Eerst zijn er een aantal algemene dingen gevraagd over de hond als leeftijd en herkomst en daarna ging de desbetreffende respondent vanzelf door naar het invullen van de geconstateerde gedragsproblematiek. In de uitnodiging tot het invullen van de enquête en in de introductie is de therapeuten gevraagd de enquête in te vullen over één hond die afkomstig is uit Nederland en één hond afkomstig uit het buitenland om zo te voorkomen dat het verschil tussen beide groepen te groot wordt. Hoe groter het verschil tussen het aantal ingevulde praktijkcasussen over Nederlandse en geïmporteerde honden, hoe minder betrouwbaar en representatief de resultaten van het onderzoek zouden worden.

De complete vragenlijst met antwoordopties en onderscheidingen in gedragingen is te vinden in bijlage 1.

2.6 Resultaat verwerking

De enquête is ontwikkeld met Google Formulieren. Hierin zijn de resultaten automatisch omgezet in een bruikbare dataset. Aan de hand van deze data set zijn alle resultaten verwerkt in overzichtelijke tabellen en figuren. De resultaten zijn verwerkt aan de hand van de gebruikte probleemgedragingen in de enquête.

Bij de eerste 7 categorieën probleemgedragingen (angstproblematiek, agressie, ongereguleerd gedrag, bewaken van rijkdommen, bewaken van territorium en compulsief gedrag) is gebruik gemaakt van meerkeuze vragen waarbij de respondenten 1 of meerdere keuzes konden aanvinken van het probleemgedrag. Hierdoor is het interessant om bij deze categorieën de verdeling tussen deze onderscheidende vormen van het probleemgedrag in beeld te brengen. In tabel 1 zie je de tabel die gebruikt is bij angstproblematiek waarbij je in de eerste kolom alle onderscheidende vormen van angstproblematiek ziet, in de tweede kolom zie je hoe vaak het voorkomt bij Nederlandse honden, in de derde kolom zie je hoe vaak het voorkomt bij geïmporteerde honden en in de vierde kolom die je hoe vaak de onderscheidende vorm van het probleemgedrag in totaal voorkomt.

Tabel 1 Voorbeeld tabel resultaatverwerking meerkeuze vragen

Onderscheidende vorm van het probleem gedrag	Nederlandse honden	Geïmporteerde honden	Subtotaal per probleem gedrag
Naar objecten			
Naar andere dieren (niet honden)			
Naar bekende honden			
Naar onbekende honden			
Naar bekende mensen			
Naar onbekende mensen			
Overige			
Subtotaal per categorie			
Eindtotaal			

Bij de andere 6 categorieën probleemgedrag (trauma, hyperactiviteit, depressie, aangeleerd probleemgedrag, seksueel georiënteerd probleemgedrag en onzindelijkheid) is gebruik gemaakt van een gesloten vraagstelling (ja/nee). Hierdoor is het bij deze categorieën alleen interessant om inzicht te verkrijgen in hoe vaak er wel of geen sprake is van het probleem gedrag bij Nederlandse of geïmporteerde honden. In tabel 2 zie je de tabel die is gebruikt bij deze 6 categorieën probleemgedrag waarbij in de tweede kolom te zien is hoe vaak het probleemgedrag voorkomt bij Nederlandse honden en in kolom drie is te zien hoe vaak het probleemgedrag bij geïmporteerde honden voorkomt. Kolom vier geeft inzicht in hoe vaak het probleemgedrag in totaal voorkomt.

Tabel 2 Voorbeeld tabel resultaatverwerking gesloten vragen

	Nederlandse honden	Geïmporteerde honden	Subtotaal ja/nee
Ja			
Nee			
Subtotaal per categorie			
Eindtotaal			126

Deze tabellen geven de resultaten weer waarmee antwoord gegeven kan worden op deelvraag 1, 2 en 3. Na het weergeven van de verdelingen in antwoorden, is bij iedere categorie probleemgedrag aan de hand van de chi-kwadraat toets gekeken of er sprake is van een significant verband tussen het probleemgedrag en de herkomst van een hond. Hiermee wordt een antwoord verkregen op deelvraag 4.

Hoofdvraag

Aan de hand van de resultaten van de hiervoor behandelde deelvragen is in de conclusie een antwoord geformuleerd op de hoofdvraag 'In hoeverre heeft de herkomst van een hond invloed op de gedragsproblematiek die geconstateerd wordt?'. Met behulp van de chi-kwadraat toets zijn verbanden achterhaald tussen probleemgedrag en de herkomst van een hond. Deze uitkomsten dienen als antwoord op de hoofdvraag.

Hoofdstuk 3 Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de enquête = uitgewerkt. Dit is gedaan door per categorie probleem gedrag te kijken naar de relevantste resultaten. Dit is gedaan aan de hand van tabellen, waarmee de verdeling binnen de categorie probleemgedrag duidelijk wordt, en door het toepassen van de chi-kwadraat toets is achterhaald of er sprake is van een significant verband tussen het desbetreffende probleemgedrag en de herkomst van de hond.

In de enquête is de respondent gevraagd of een bepaalde vorm van probleemgedrag onderdeel was van de gestelde diagnose van de gekozen casus. Bij de gedragsproblemen trauma, hyperactiviteit, depressie, aangeleerd probleemgedrag, seksueel georiënteerd gedrag en onzindelijkheid kon de respondent antwoorden met 'ja' en 'nee'. Bij de overige gedragsproblemen angstproblematiek, agressie, ongeregeerd gedrag, rijkdommen, territorium verlatingsproblematiek en compulsief gedrag kon de respondent kiezen uit meerdere vormen van het probleemgedrag.

In het onderzoek is er een onderscheid gemaakt tussen Nederlandse en geïmporteerde honden. Het is mogelijk dat een hond binnen een problematiek meerdere onderscheidende vormen van het probleem gedrag vertoont. Het is mogelijk dat de eindtotalen binnen een problematiek daardoor hoger uitvallen dan het aantal honden in de problematiek categorie. Alle probleemgedragingen die zijn ingevuld onder 'overige' zijn opgenomen in bijlage 6

Per hoofdcategorie probleemgedrag zal kort in worden gegaan op de belangrijkste resultaten die bruikbaar zijn voor het beantwoorden de deelvragen. Hieronder volgen deze deelvragen nogmaals:

- Welke gedragsproblemen worden hoe vaak geconstateerd door in Nederland werkzame kynologisch gedragstherapeuten?
- Welke gedragsproblemen komen het meeste voor onder uit Nederland afkomstige honden?
- Welke gedragsproblemen komen het meeste voor onder uit het buitenland geïmporteerde honden die in Nederland leven?
- Welke verschillen en/of verbanden tussen de herkomst van een hond en de vastgestelde gedragsproblematieken worden geconstateerd?

Hypotheses

Voor de verwerken van de resultaten van de chi-kwadraat toets wordt gebruik gemaakt van een nulhypothese en een alternatieve hypothese.

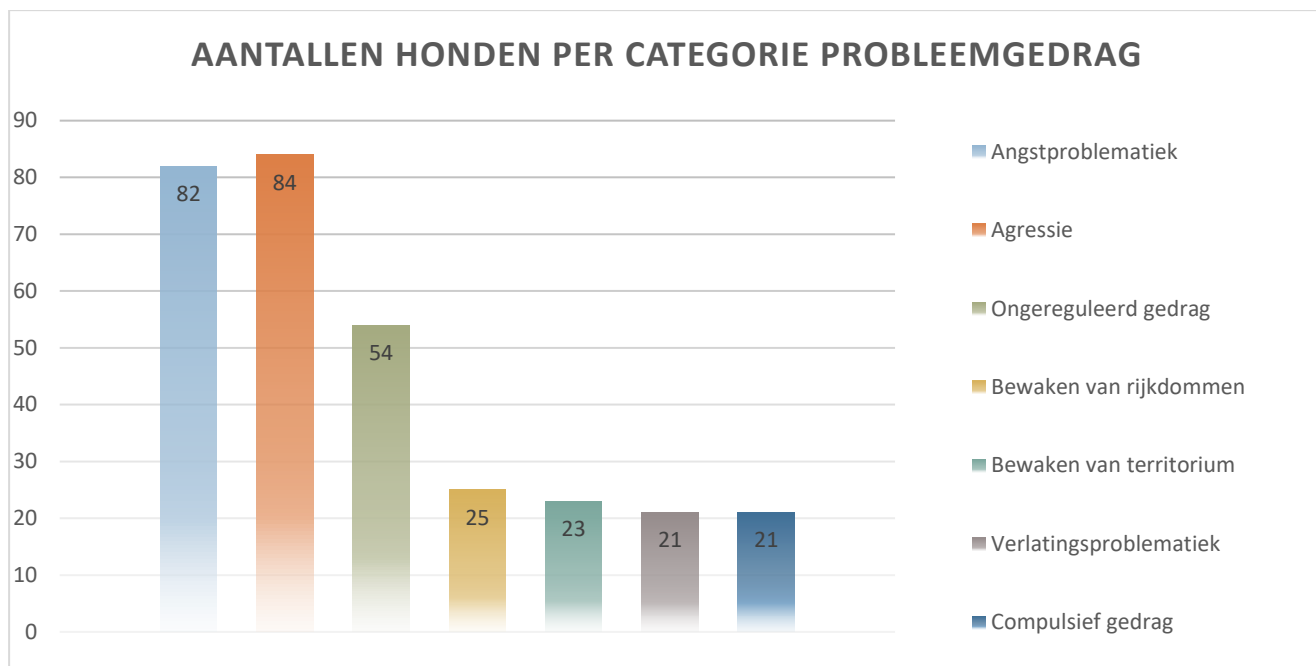
Nulhypothese (H_0) = 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van de hond en de gestelde gedragsdiagnose.'

Alternatieve hypothese (H_1) = 'Er is een significant verband tussen de herkomst van de hond en de gestelde gedragsdiagnose.'

Bij alle toetsen wordt gebruik gemaakt van dezelfde hypothesen.

3.1 Aantal honden per probleemgedrag

Omdat een hond kan kampen met meerdere probleemgedragingen, maar niet persé met alle 14 gebruikte categorieën in deze enquête kunnen de aantallen per categorie probleemgedrag van elkaar verschillen. Deze getallen kunnen echter nooit hoger zijn dan het totale aantal honden (126) waarover de enquête is ingevuld. Om verwarring te voorkomen zijn de totalen per categorie probleemgedrag in een kolomdiagram weergegeven. Deze is te zien in figuur 2.

Figuur 2 Totaal aantal honden per categorie probleemgedrag

3.2 Angstproblematiek

In de enquête richten vraag 12 en 34 zich op angstproblematiek. In tabel 3 zijn de resultaten weergegeven van 82 honden die angstproblematiek vertonen. De honden zijn opgedeeld in twee categorieën betreffende Nederlandse honden (36) en geïmporteerde honden (46). Doordat het mogelijk is dat een hond meerdere onderscheidende vormen van probleem gedrag vertoont vallen de subtotalen per categorie hoger uit dan het aantal honden in de betreffende categorie. Het is niet mogelijk dat de subtotalen per probleem gedrag hoger uitvallen dan het aantal honden omdat iedere onderscheidende vorm van het probleemgedrag slechts één keer kan voorkomen per hond.

Tabel 3 Beschrijvende statistiek - Angstproblematiek (82 honden)

Onderscheidende vorm van het probleem gedrag	Nederlandse honden (36)	Geïmporteerde honden (46)	Subtotaal per probleem gedrag
Naar objecten	11	20	31
Naar andere dieren (niet honden)	6	9	15
Naar bekende honden	4	10	14
Naar onbekende honden	17	22	39
Naar bekende mensen	8	18	26
Naar onbekende mensen	19	37	56
Overige	1	1	2
Subtotaal per categorie	66	117	
Eindtotaal			183

Als we kijken naar het eindtotaal van tabel 3 blijkt het dat de 82 honden gemiddeld met meerdere probleem gedragingen (2,23) tegelijk kampen binnen de angstproblematiek. Daarbij vertoont meer dan de helft van Nederlandse honden angstproblematiek tegenover onbekende mensen en honden, en vertoont ruim 80% van de geïmporteerde honden (37 van de 46) angst tegenover onbekende mensen.

Statistiek

Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of angstproblematiek onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$\chi^2 = 7,183$$

$$P = 0,028$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is een significant verband tussen de herkomst van een hond en angstproblematiek als onderdeel van de diagnose. Angstproblematiek komt vaker voor bij honden afkomstig uit het buitenland'. Hierbij wordt de nulhypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 3 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

3.3 Agressie

In de enquête richten vraag 13 en 35 zich op agressie. In tabel 4 zijn de resultaten weergegeven van 84 honden die agressie vertonen. De honden zijn opgedeeld in twee categorieën betreffende Nederlandse honden (38) en geïmporteerde honden (46). Doordat het mogelijk is dat een hond meerdere onderscheidende vormen van probleem gedrag vertoont vallen de subtotalen per categorie hoger uit dan het aantal honden in de betreffende categorie. Het is niet mogelijk dat de subtotalen per probleem gedrag hoger uitvallen dan het aantal honden omdat iedere onderscheidende vorm van het probleemgedrag slechts één keer kan voorkomen per hond.

Tabel 4 Beschrijvende statistiek - Agressie (84 honden)

Onderscheidende vorm van het probleem gedrag	Nederlandse honden (38)	Geïmporteerde honden(46)	Subtotaal per probleem gedrag
Naar bekende honden angst gerelateerd	3	8	11
Naar onbekende honden angst gerelateerd	16	20	36
Naar bekende mensen angst gerelateerd	5	16	21
Naar onbekende mensen angst gerelateerd	12	31	43
Naar bekende honden frustratie gerelateerd	4	4	8
Naar onbekende honden frustratie gerelateerd	7	2	9
Naar bekende mensen frustratie gerelateerd	6	2	8
Naar onbekende mensen frustratie gerelateerd	2	3	5
Overige	0	1	1
Subtotaal per categorie	55	87	
Eindtotaal			142

Kijkend naar de resultaten in tabel 4 valt op dat agressie naar bekende en onbekende honden en agressie naar onbekende mensen, allemaal angst gerelateerd, het meeste voorkomen. Daarbij valt op dat meer dan de helft van deze 84 honden agressie uiten naar onbekende mensen, angst gerelateerd.

Statistiek

Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of agressie onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$\chi^2 = 5,155$$

$$P = 0,023$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is een significant verband tussen de herkomst van een hond en agressie als onderdeel van de diagnose. Agressie komt vaker voor bij honden afkomstig uit het buitenland'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 4 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

3.4 Ongereguleerd gedrag

In de enquête richten vraag 14 en 36 zich op agressie. In tabel 5 zijn de resultaten weergegeven van 84 honden die ongereguleerd gedrag vertonen. De honden zijn opgedeeld in twee categorieën betreffende Nederlandse honden (38) en geïmporteerde honden (46). Doordat het mogelijk is dat een hond meerdere onderscheidende vormen van probleem gedrag vertoont vallen de subtotalen per categorie hoger uit dan het aantal honden in de betreffende categorie. Het is niet mogelijk dat de subtotalen per probleem gedrag hoger uitvallen dan het aantal honden omdat iedere onderscheidende vorm van het probleemgedrag slechts één keer kan voorkomen per hond.

Tabel 5 Beschrijvende statistiek - Ongereguleerd gedrag (54 honden)

Onderscheidende vorm van het probleem gedrag	Nederlandse honden (29)	Geïmporteerde honden (25)	Subtotaal per probleem gedrag
Spel agressie naar bekende mensen	5	3	8
Spel agressie naar onbekende mensen	4	2	6
Agressie naar bekende honden spel gerelateerd	-	-	-
Agressie naar onbekende honden spel gerelateerd	1	2	3
Tegen mensen opspringen	19	8	27
Eten van tafel	4	3	7
Jagen achter vogels, katten, konijnen en/of andere dieren	10	13	23
Overige	3	3	6
Subtotaal per categorie	46	34	
Eindtotaal			80

Kijkend naar de aantallen in tabel 5 valt het op dat geen van de 54 honden die een vorm van ongereguleerd gedrag vertoont agressie naar bekende honden spel gerelateerd gedrag vertoont. De helft van de honden springt tegen mensen op, waarbij dit zeker 2x vaker voorkomt bij Nederlandse honden dan bij geïmporteerde honden.

Statistiek

Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of ongereguleerd gedrag onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$\chi^2 = 0,066$$

$$P = 0,797$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en ongereguleerd gedrag als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 5 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

3.5 Bewaken van rijkdommen

In de enquête richten vraag 15 en 37 zich op agressie. In tabel 6 zijn de resultaten weergegeven van 84 honden die het bewaken van rijkdommen vertonen als probleemgedrag. De honden zijn opgedeeld in twee categorieën betreffende Nederlandse honden (38) en geïmporteerde honden (46). Doordat het mogelijk is dat een hond meerdere onderscheidende vormen van probleem gedrag vertoont vallen de subtotalen per categorie hoger uit dan het aantal honden in de betreffende categorie. Het is niet mogelijk dat de subtotalen per probleem gedrag hoger uitvallen dan het aantal honden omdat iedere onderscheidende vorm van het probleemgedrag slechts één keer kan voorkomen per hond.

Tabel 6 Beschrijvende statistiek - Bewaken van rijkdommen (25 honden)

Onderscheidende vorm van het probleem gedrag	Nederlandse honden (14)	Geïmporteerde honden (11)	Subtotaal per probleem gedrag
Naar bekende mensen	9	9	18
Naar onbekende mensen	6	4	10
Naar bekende honden	7	4	11
Naar onbekende honden	6	3	9
Overige	-	-	-
Subtotaal per categorie	28	20	
Eindtotaal			48

De getallen in tabel 6 laten zien dat alle Nederlandse honden kampen met gemiddeld twee probleem gedragingen binnen de categorie bewaken van rijkdommen. Daarbij zien we dat ruim de helft van de honden rijkdommen bewaakt tegenover bekende mensen. Verder zijn er in deze tabel geen bijzonderheden te zien.

Statistiek

Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of het bewaken van rijkdommen onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$X^2 = 0,164$$

$$P = 0,686$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en het bewaken van rijkdommen als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 6 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

3.6 Bewaken van territorium

In de enquête richten vraag 16 en 38 zich op agressie. In tabel 7 zijn de resultaten weergegeven van 84 honden die het bewaken van territorium vertonen als probleemgedrag. De honden zijn opgedeeld in twee categorieën betreffende Nederlandse honden (38) en geïmporteerde honden (46). Doordat het mogelijk is dat een hond meerdere onderscheidende vormen van probleem gedrag vertoont vallen de subtotalen per categorie hoger uit dan het aantal honden in de betreffende categorie. Het is niet mogelijk dat de subtotalen per probleem gedrag hoger uitvallen dan het aantal honden omdat iedere onderscheidende vorm van het probleemgedrag slechts één keer kan voorkomen per hond.

Tabel 7 Beschrijvende statistiek - Bewaken van territorium (34 honden)

Onderscheidende vorm van het probleem gedrag	Nederlandse honden (16)	Geïmporteerde honden (18)	Subtotaal per probleem gedrag
Naar bekende mensen	4	7	11
Naar onbekende mensen	12	17	29
Naar bekende honden	1	6	7
Naar onbekende honden	7	9	16
Naar andere dieren (niet honden)	4	4	8
Overige	-	-	-
Subtotaal per categorie	28	43	
Eindtotaal			71

Kijkend naar het eindtotaal van tabel 7 blijkt het dat de 34 honden gemiddeld met meerdere probleem gedragingen (2,1) tegelijk kampen binnen de categorie bewaken van territorium. Wanneer we bij deze getallen inzoomen op de Nederlandse en geïmporteerde honden blijkt het dat alleen over de geïmporteerde honden met zekerheid kan worden gezegd dat ze met meerdere probleemgedragingen kampen (2,38). Daarbij komt het bewaken van territorium naar onbekende mensen bij zeker 85% van de honden voorkomt.

Statistiek

Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of het bewaken van territorium onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$\chi^2 = 0,529$$

$$P = 0,467$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en het bewaken van territorium als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 7 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

3.7 Verlatingsproblematiek

In de enquête richten vraag 17 en 39 zich op agressie. In tabel 8 zijn de resultaten weergegeven van 84 honden die verlatingsproblematiek vertonen. De honden zijn opgedeeld in twee categorieën betreffende Nederlandse honden (38) en geïmporteerde honden (46). Doordat het mogelijk is dat een hond meerdere onderscheidende vormen van probleem gedrag vertoont vallen de subtotalen per categorie hoger uit dan het aantal honden in de betreffende categorie. Het is niet mogelijk dat de subtotalen per probleem gedrag hoger uitvallen dan het aantal honden omdat iedere onderscheidende vorm van het probleemgedrag slechts één keer kan voorkomen per hond.

Tabel 8 Beschrijvende statistiek - Verlatingsproblematiek (82 honden)

Ondscheidende vorm van het probleem gedrag	Nederlandse honden (12)	Geïmporteerde honden (11)	Subtotaal per probleem gedrag
Verlatingsangst door trauma/ slechte ervaringen tijdens het alleen zijn	3	2	5
Verlatingsangst door overmatige binding	2	2	4
Verlatingsangst omdat de hond niet alleen kan zijn	7	6	13
Overige	-	-	-
Subtotaal per categorie	12	10	
Eindtotaal			22

Tabel 8 laat ons zien dat zeker de helft van de 23 honden met een vorm van verlatingsproblematiek, verlatingsangst vertoont omdat de hond niet alleen kan zijn. Hierbij zijn geen opvallende verschillen gevonden tussen Nederlandse en geïmporteerde honden.

Statistiek

Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of verlatingsproblematiek onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$X^2 = 4,835 \times 10^{-4}$$

$$P = 0,982$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en verlatingsproblematiek als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 8 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

3.8 Compulsief gedrag

In de enquête richten vraag 18 en 40 zich op agressie. In tabel 9 zijn de resultaten weergegeven van 84 honden die compulsief gedrag vertonen. De honden zijn opgedeeld in twee categorieën betreffende Nederlandse honden (38) en geïmporteerde honden (46). Doordat het mogelijk is dat een hond meerdere onderscheidende vormen van probleem gedrag vertoont vallen de subtotalen per categorie hoger uit dan het aantal honden in de betreffende categorie. Het is niet mogelijk dat de subtotalen per probleem gedrag hoger uitvallen dan het aantal honden omdat iedere onderscheidende vorm van het probleemgedrag slechts één keer kan voorkomen per hond.

Tabel 9 Beschrijvende statistiek - Compulsief gedrag (21 honden)

Ondscheidende vorm van het probleem gedrag	Nederlandse honden (12)	Geïmporteerde honden (9)	Subtotaal per probleem gedrag
Compulsief, repetitief gedrag met neurologische oorsprong	-	3	3
Compulsief, repetitief gedrag met frustratie oorsprong	10	5	15
Compulsief, repetitief gedrag met verveling oorsprong	1	1	2
Overige	-	-	-
Subtotaal per categorie	11	9	
Eindtotaal			20

Tabel 9 laat zien dat compulsief gedrag de categorie probleemgedrag is die het minste voorkomt, namelijk bij maar 21 honden in totaal. Verder geen bijzonderheden.

Statistiek

Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of compulsief gedrag onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$X^2 = 0,229$$

$$P = 0,632$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en compulsief gedrag als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 9 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

3.9 Gesloten vragen

Bij de volgende categorieën probleemgedragingen is gebruik gemaakt van een gesloten vraagstelling. Hierdoor is het voor deze resultaten alleen interessant om te kijken, aan de hand van de chi-kwadraat toets, of er sprake is van een significant verband tussen de categorie probleemgedrag en de herkomst van de hond. In de bijgevoegde tabellen is de onderscheiding in aantallen te zien tussen de Nederlandse en geïmporteerde honden.

Trauma

	Nederlandse honden	Geïmporteerde honden	Subtotaal ja/nee
Ja	17	31	48
Nee	49	29	78
Subtotaal per categorie			
Eindtotaal			126

Tabel 10 Verdeling gesloten vragen - Trauma (126 honden)

In tabel 10 is te zien hoe vaak er sprake is van trauma onder de 126 honden waarover de enquête is ingevuld. Hierin is te zien dat trauma bijna twee keer zovaak voorkomt onder geïmporteerde honden.

Statistiek

In de enquête richten vraag 19 en 41 zich op trauma. Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of trauma onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$X^2 = 8.946$$

$$P = 0,003$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is een significant verband tussen de herkomst van een hond en trauma als onderdeel van de diagnose. Trauma komt vaker voor bij honden afkomstig uit het buitenland.'. Hierbij wordt de nulhypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 10 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

Hyperactiviteit

	Nederlandse honden	Geïmporteerde honden	Subtotaal ja/nee
Ja	18	9	27
Nee	48	51	99
Subtotaal per categorie	66	60	
Eindtotaal			126

Tabel 11 Verdeling gesloten vragen - Hyperactiviteit (126 honden)

In tabel 11 is te zien hoe vaak er sprake is van hyperactiviteit onder de 126 honden waarover de enquête is ingevuld. Hierin is te zien dat hyperactiviteit twee keer vaker voorkomt onder Nederlandse honden dan bij geïmporteerde honden.

Statistiek

In de enquête richten vraag 20 en 42 zich op hyperactiviteit. Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of hyperactiviteit onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$\chi^2 = 2,812$$

$$P = 0,094$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en hyperactiviteit als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, 11 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

Depressie

	Nederlandse honden	Geïmporteerde honden	Subtotaal ja/nee
Ja	2	4	6
Nee	64	56	120
Subtotaal per categorie	66	60	
Eindtotaal			126

Tabel 12 Verdeling gesloten vragen - Depressie (126 honden)

In tabel 12 is te zien hoe vaak er sprake is van depressie onder de 126 honden waarover de enquête is ingevuld. Zoals te zien is komt depressie maar 6 keer voor onder de deelnemende honden waardoor deze resultaten niet veel zeggend zijn.

Statistiek

In de enquête richten vraag 21 en 43 zich op depressie. Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of depressie onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$\chi^2 = 0,916$$

$$P = 0,338$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en depressie als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 12 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

Aangeleerd probleemgedrag

	Nederlandse honden	Geïmporteerde honden	Subtotaal ja/nee
Ja	42	39	81
Nee	24	21	45
Subtotaal per categorie	66	60	
Eindtotaal			126

Tabel 13 Verdeling gesloten vragen – Aangeleerd probleemgedrag (126 honden)

In tabel 13 is te zien hoe vaak er sprake is van aangeleerd probleemgedrag onder de 126 honden waarover de enquête is ingevuld. Te zien is dat onder de nederlandse en geïmporteerde honden deze categorie probleemgedrag ongeveer even vaak voorkomt. Dit zal een verklaring zijn waarom er geen sprake is van een significant verband tussen de herkomst van een hond en aangeleerd probleemgedrag.

In de enquête richten vraag 22 en 44 zich op aangeleerd probleemgedrag. Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of aangeleerd probleemgedrag onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$\chi^2 = 0,025$$

$$P = 0,873$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en aangeleerd probleemgedrag als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 13 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

Tabel 14 Verdeling gesloten vragen – Aangeleerd probleemgedrag (126 honden)

Seksueel georiënteerd gedrag

	Nederlandse honden	Geïmporteerde honden	Subtotaal ja/nee
Ja	2	1	3
Nee	64	59	123
Subtotaal per categorie	66	60	
Eindtotaal			126

Tabel 15 Verdeling gesloten vragen - Seksueel georiënteerd gedrag (126 honden)

In tabel 14 is te zien hoe vaak er sprake is van seksueel georiënteerd gedrag onder de 126 honden waarover de enquête is ingevuld. Zoals te zien is komt deze categorie probleemgedrag maar 3 keer voor onder de deelnemende honden waardoor deze resultaten niet veel zeggend zijn.

Statistiek

In de enquête richten vraag 23 en 45 zich op seksueel georiënteerd gedrag. Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of seksueel georiënteerd gedrag onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$X^2 = 0,251$$

$$P = 0,616$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en seksueel georiënteerd gedrag als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 14 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

Onzindelijkheid

	Nederlandse honden	Geïmporteerde honden	Subtotaal ja/nee
Ja	1	3	4
Nee	65	57	122
Subtotaal per categorie	66	60	
Eindtotaal			126

Tabel 16 Verdeling gesloten vragen - Onzindelijkheid (126 honden)

In tabel 15 is te zien hoe vaak er sprake is van onzindelijkheid onder de 126 honden waarover de enquête is ingevuld. Zoals te zien is komt deze categorie probleemgedrag maar 4 keer voor onder de deelnemende honden waardoor deze resultaten niet veel zeggend zijn.

In de enquête richten vraag 24 en 46 zich op onzindelijkheid. Bij het uitvoeren van de chi-kwadraat toets bij de vraag of onzindelijkheid onderdeel was van de diagnose zijn de volgende resultaten verkregen:

$$X^2 = 1,242$$

$$P = 0,265$$

Aan de hand van deze gegevens kan de het volgende gesteld worden: 'Er is geen significant verband tussen de herkomst van een hond en onzindelijkheid als onderdeel van de diagnose.'. Hierbij wordt de alternatieve hypothese verworpen.

Zie bijlage 5, figuur 15 voor de bij behorende tabellen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van de toets.

4. Discussie

Dit onderzoek is vormgegeven in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Gedragstherapeuten voor Honden (NVGH) om inzicht te verkrijgen in welke gedragsproblematiek in welke mate voorkomt onder de Nederlandse hondenpopulatie. Daarnaast wordt gekeken naar de verschillen tussen gedragsproblematiek onder uit Nederland afkomstige honden en uit het buitenland naar Nederland geïmporteerde honden.

In dit hoofdstuk vindt de discussie plaats over het uitgevoerde onderzoek en worden de bevonden resultaten vergeleken met de, voorafgaand aan het onderzoek, gevonden literatuur om te kijken waar overeenkomsten en verschillen te vinden zijn.

4.1 Interpretatie van de resultaten

Uit het onderzoek zijn meerdere interessante resultaten verkregen. Zo is er tussen angst, agressie en trauma en de herkomst van de hond sprake van een significant verband. Daarnaast valt het op dat gemiddeld gezien iedere hond met een vorm van angstproblematiek kampt met meer dan 2 vormen van angst. Meer dan de helft van de honden met een vorm van agressie heeft dit tegenover onbekende mensen, dit gedrag is angst gerelateerd. Bij Nederlandse honden komt het opspringen tegen mensen zeker twee keer vaker voor dan bij geïmporteerde honden, het bewaken van rijkdommen komt het meeste voor tegenover bekende mensen, en geïmporteerde honden kampen, gemiddeld gezien met meerdere vormen van het bewaken van territorium waarbij het bewaken van territorium naar onbekende mensen het meeste voorkomt. Opvallend is dat verlatingsangst vaak een resultaat is van een hond die niet alleen kan zijn. Het vertonen van compulsief gedrag komt het minste voor onder alle 126 honden en laat verder ook geen bijzonderheden zien. Als laatste is te zien dat aangeleerd probleemgedrag voorkomt bij 81 van de 126 honden. Door het lage verschil tussen de Nederlandse honden en de geïmporteerde honden levert dit echter geen significant verschil op. Bij de probleemgedragingen met een gesloten vraagstelling komt trauma bij 48 honden voor, waarbij het bijna twee keer vaker voorkomt bij geïmporteerde honden. Hyperactiviteit komt bij 27 honden voor en juist twee keer vaker bij Nederlandse honden. Een ander opvallend resultaat is dat aangeleerd probleemgedrag bij 81 honden voorkomt met een bijna gelijke verdeling tussen Nederlandse en geïmporteerde honden. Depressie, seksueel georiënteerd gedrag en onzindelijkheid komt dermate weinig voor dat gesteld kan worden dat deze gegevens niet relevant zijn.

Vooraf aan het onderzoek werd verwacht dat angst en agressie vaker voor zouden komen bij geïmporteerde honden. Uit de resultaten van het onderzoek is dit ook gebleken. Daarbij komt dat ook trauma vaker voorkomt bij geïmporteerde honden.

4.2 Doelgroep en respondenten

De enquête is verspreid per mail aan de hand van een zelf opgestelde mailinglijst. Vooraf was besloten éénmaal een herinneringsmail te sturen naar alle gecontacteerde. Uiteindelijk is er, in verband met het verkrijgen van meer respondenten, voor een tweede keer een herinnering verstuurd en is de enquête vijf dagen langer open gebleven. Ondanks dat dit vooraf niet was voorbereid heeft dit niet voor problemen gezorgd en zijn er twaalf extra reacties binnengekomen. Daarnaast is er contact opgenomen met de SPPD en de Nederlandse vereniging van hondenspecialisten om te vragen of het mogelijk was de enquête binnen de leden van de verenigingen te verspreiden. Uiteindelijk heeft de SPPD akkoord gegeven op het verspreiden van de enquête maar nooit bevestigd deze te hebben verspreid. Daarnaast heeft de Nederlandse vereniging van hondenspecialisten ook toegezegd op het verspreiden van de enquête maar door het ontvangen van een verkeerd mailadres is de enquête niet aangekomen bij de vereniging. Daarentegen heeft J. Hendrickx de enquête meerdere malen geplaatst in de facebookgroep van de leden van de NVGH. Om in de toekomst te voorkomen dat organisaties niet meer reageren kan er vaker contact opgenomen worden met de organisatie.

Het versturen van de enquête per mail en het contacteren van organisaties zijn beide niet beïnvloedbare omstandigheden met invloed op de resultaten. Wanneer mailadressen niet werken, of mensen besluiten niks met de enquête te doen valt daar niks aan te veranderen. Evenals het contacteren van organisaties heeft maar tot op een bepaalde hoogte zin. Wanneer er een keuze wordt gemaakt ergens niet aan mee te willen werken moet dat geaccepteerd worden. Daarbij is het ontvangen van een niet werkend mail adres een duidelijk voorbeeld van niet beïnvloedbare omstandigheden.

Naast het contacteren van organisaties in de branche is de overweging gemaakt om de enquête te verspreiden via mijn eigen social media kanalen. Echter na het analyseren van mijn bereik is besloten dit niet te doen.

Om meer respondenten te krijgen op een enquête is het belangrijk om de relevantie goed in beeld te brengen middels een duidelijke mail en het kort houden van de enquête draagt hier ook aan bij. Aan het einde van de enquête was er ruimte voor opmerkingen. Hier heb ik geen opmerkingen gehad over de begrijpbaarheid van de enquête. Echter had de relevantie van het onderzoek versterkt kunnen worden door de respondenten de mogelijkheid te bieden een mailadres achter te laten waarop zij de resultaten van het onderzoek konden ontvangen. De lengte van de enquête was langer dan gemiddeld doordat iedere respondent 2 praktijkcasussen moest invullen. Een korte enquête motiveert veel mensen eerder om mee te doen aan een onderzoek. Voor de bruikbaarheid van de resultaten van dit onderzoek is het van belang dat de totale aantal praktijkcasussen bij de Nederlandse en geïmporteerde honden niet te veel van elkaar afwijkt. Een te groot verschil in deze getallen zorgt ervoor dat het vergelijken van beide groepen met elkaar minder relevante resultaten oplevert.

Als laatste was het erg lastig om te achterhalen hoe groot deze doelgroep is. Dit komt doordat kynologisch gedragstherapeut geen beschermde titel is in Nederland en deze beroepsgroep zich simpelweg nergens hoeft te registreren. Ook dit is een van de niet beïnvloedbare omstandigheden op de uiteindelijke resultaten. Tot het moment dat kynologisch gedragsdeskundige een beschermde titel wordt zal dit ook zo blijven.

4.3 Betrouwbaarheid

Niet betrouwbaar, de kans dat de resultaten bij eenzelfde soort onderzoek gelijk is, is sterk afgenomen door het tekort komen van respondenten. Vooraf is namelijk berekend dat er 185 respondenten nodig waren om een betrouwbaarheidsniveau te behalen van 90%. De behaalde 63 respondenten zijn er onvoldoende om te kunnen zeggen dat de resultaten valide zijn.

4.4 Onderzoeksmethode

Tijdens het uitwerken van de materiaal en methode werd al snel duidelijk dat er gekozen zou worden voor een kwantitatief onderzoek, namelijk een enquête. In overleg met J. Hendrickx van de NVGH is een enquête opgesteld die volledig is afgesteld op de doelgroep:

hondengedragsdeskundigen in Nederland. Door gebruik te maken van een enquête worden de verkregen resultaten beperkt tot de vragen die gesteld worden in de enquête en valt de verdieping per praktijk casus weg. Voor het doel van dit onderzoek, namelijk het inventariseren van welke gedragsproblemen bij Nederlandse honden en geïmporteerde honden spelen, was de andere optie een kwalitatief onderzoek. Het voordeel aan kwantitatief onderzoek bij dit onderzoek is dat er gegevens worden gewonnen van meerdere gedragstherapeuten, met ieder een eigen werkwijze, en het nadeel is dat iedere gedragstherapeut beperkt wordt tot een aantal praktijkcasussen en de vooraf opgestelde vragen. Het voordeel aan kwalitatief onderzoek is dat iedere gedragstherapeut meer informatie kan geven per praktijkcasus waardoor meer diepgang wordt bereikt. Het nadeel dat hier tegenover staat is dat de kans ontstaat dat er minder gedragstherapeuten deelnemen aan het onderzoek waardoor hier weer informatie wegvalt. Met de verkregen resultaten kan gesteld worden dat dit een gedegen onderzoek is geweest.

4.5 Statistiek

In de enquête is voor zeven categorieën (vraag 12 t/m 18 en 34 t/m 40) ingegaan op welke variant van het probleemgedrag van toepassing is bij de gekozen praktijkcasus. Door de meerkeuze vragen bij deze probleemgedragingen was de verzamelde ruwe data niet direct bruikbaar voor het toepassen van statistiek. Na het aanpassen van de verkregen data set was het voor deze categorieën alsnog mogelijk om aan de hand van statistiek te onderzoeken of er sprake was van mogelijke verbanden. Bij de overige zes probleemgedragingen (vraag 19 t/m 24 en 41 t/m 46) was er geen sprake van onderscheidende vormen waardoor bij deze vragen gebruik is gemaakt van een gesloten vraagstelling. Dit maakte het voor deze categorieën direct mogelijk om aan de hand van statistiek onderzoek te gaan naar verbanden.

Vooraf aan het onderzoek had duidelijk moeten afgebakend of het de bedoeling was om de resultaten aan de hand van statistiek te verwerken, of dat dit gedaan zou worden aan de hand van beschrijvende statistiek. Dit onderzoek heeft nu van beide onderdelen wat meegekregen waardoor het vinden van een juiste resultaat verwerking erg lastig was.

Ondanks het extra werk bij het aanpassen van de data set, geven de meerkeuze vragen ook meer inzicht in welke onderscheidende vorm van bepaald probleemgedrag hoe vaak voorkomt, een interessant gegeven voor de praktijk om op in te spelen.

4.6 Vergelijking met de literatuur

Tijdens het literatuur onderzoek is in verschillende onderzoeken naar voren gekomen dat angst en agressie bekende gedragsproblemen zijn onder uit het buitenland afkomstige honden (Dinwoodie, et al, 2019). Het is interessant om deze resultaten langs de, door dit verkregen onderzoek, resultaten te leggen.

Angst

In het onderzoek van Dinwoodie et al (2019) wordt geconcludeerd dat 49% van de geïmporteerde honden een vorm van angstproblematiek vertoont. Dit staat tegenover de zelf ondervonden 75% van de geïmporteerde honden die een vorm van angstproblematiek blijkt te vertonen. Het verschil in percentage kan verklaard worden door het verschil in daadwerkelijke steekproef grootte. Voor het onderzoek van Dinwoodie et al (2019) zijn 4114 honden gebruikt van 2480 hondeneigenaren.

Daarentegen is er wel gebruik gemaakt van een online vragenlijst maar is het onderzoek veel breder uitgezet. Het grote aantal honden geeft veel meer inzicht in mogelijke andere gedragsproblemen. Daarnaast richt het onderzoek van Dinwoodie et al (2019) zich op het vinden van gedragsproblemen bij honden in het algemeen, met een verdiepingsslag naar welke probleemgedragingen vaak tegelijk voorkomen bij de honden. Dit onderzoek is gericht op het vinden van verschillen tussen binnen- en buitenlandse honden wat het hoofddoel van beide onderzoek hetzelfde maakt, namelijk het onderzoeken van welke gedragsproblemen voorkomen onder honden. Maar de verdiepingsslag heeft een ander doel wat ook een verklaring kan zijn in de verschillen in resultaten.

Agressie

Naast de interessante bevindingen betreft angst, deden Dinwoodie et al (2019) ook uitspraken over agressieproblemen bij buitenlandse honden. Namelijk 30% van de geïmporteerde honden zou een vorm van agressie vertonen. Uit eigen onderzoek is gebleken dat zeker 76,7% van de buitenlandse honden een vorm van agressie vertoont. Ook dit verschil kan verklaard worden door het verschil in omvang van de steekproef grootte en het verschillende doel van beide onderzoeken zoals eerder beschreven.

Trauma

Trauma is in geen van de gebruikte literatuuronderzoeken naar voren gekomen als resultaat. Echter laat dit onderzoek zien dat er daadwerkelijk sprake is van een significant verband tussen de herkomst van een hond, en het hebben van een trauma.

Socialiseren

Uit meerdere onderzoeken is de essentie gebleken van de socialisatie periode van puppy's. Onderzoek van Hakanen et al (2020) en Puurunen et al (2020) tonen aan dat wanneer puppy's tijdens de socialisatieperiode minder bloot worden gesteld aan externe prikkels deze honden op latere leeftijd meer angst en agressie vertonen tegenover vreemde mensen, bekende en onbekende honden en andere dieren. Onderzoek van Mai et al (2020) laat zien dat wanneer hulp gezocht wordt bij het socialiseren en een puppy deze gelijksoortige problemen minder voorkomen. Uit de eerder genoemde onderzoeken komt duidelijk het belang van een goede socialisering naar voren. Kijkend naar de resultaten die verkregen zijn met dit onderzoek valt het op dat ook in dit onderzoek angst naar onbekende mensen meer voorkomt en agressie naar onbekende mensen en honden opvallende resultaten zijn. Door het ontbreken van vragen gericht op deze socialisatie periode in de enquête kan echter niet achterhaald worden of dit een gevolg is van een slechtere socialisatieperiode

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zullen, aan de hand van de behaalde resultaten, de deelvragen en hoofdvraag van dit onderzoek worden beantwoord. Daarna zullen aanbevelingen worden gedaan aan de hand van de verkregen resultaten. Tijdens het uitgevoerde onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag in welke mate de herkomst van een hond invloed heeft op bepaald probleemgedrag dat mogelijk geconstateerd wordt. Een groot deel van de Nederlandse hondenpopulatie bestaat uit buitenlandse import honden, er worden ruim 50 duizend honden per jaar naar Nederland geïmporteerd. Met de kennis, verkregen met dit onderzoek, kan gekeken worden naar een manier om bepaalde gedragsproblemen voor te zijn of te voorkomen door middel van bijvoorbeeld informatieve lezingen of begeleidingsprogramma's van nieuwe hondeneigenaren.

5.1 Conclusies

Deelvraag 1

De eerste deelvraag 'Welke gedragsproblemen worden hoe vaak geconstateerd door in Nederland werkzame kynologisch gedragstherapeuten?' wordt beantwoordt door te kijken naar de resultaten weergegeven in figuur 2 van hoofdstuk 3 en tabellen 3 t/m 15.. Hierin is te zien dat agressie het meeste voorkomt, namelijk bij 84 van de 126 honden waarbij het opvalt dat meer dan 50% van deze honden agressie uit naar onbekende mensen angst gerelateerd. Daarna volgt angstproblematiek met 82 van de 126 honden. Opvallend is hier dat deze 82 honden met meerdere vormen van angst tegelijk kampt. Daarna volgt ongereguleerd gedrag met 54, wat aanzienlijk minder voorkomt dan angst en agressie. De overige categorieën in figuur 2 (bewaken van rijkdommen, bewaken van territorium, verlatingsproblematiek en compulsief gedrag) komen allemaal relatief weinig voor. Onder de andere zes categorieën probleemgedrag (trauma, hyperactiviteit, depressie, aangeleerd probleemgedrag, seksueel georiënteerd gedrag en onzindelijkheid) valt op dat aangeleerd probleemgedrag het meeste voorkomt, namelijk bij 81 van de 126 honden. Daarna volgt trauma (48 van de 126 honden) en hyperactiviteit (27 van de 126 honden). De probleemgedragingen depressie, seksueel georiënteerd gedrag en onzindelijkheid komen dermate weinig voor dat deze gegevens niet interessant zijn voor de conclusie.

Deelvragen 2 en 3

Bij het beantwoorden van deelvraag 2 en 3 worden probleemgedragingen die bij meer dan 50% van de honden in de categorie als merendeel gezien. Dit zijn dan ook de probleemgedragingen die als antwoord gelden voor deze twee deelvragen.

Voor het beantwoorden van deelvraag 2 'Welke gedragsproblemen komen het meeste voor onder uit Nederland afkomstige honden?' wordt gekeken naar de tweede kolommen van tabel 3 t/m 15. De enquête is in totaal over 66 Nederlandse honden ingevuld. Op basis van deze gegevens valt het op dat aangeleerd probleemgedrag het meeste voorkomt onder Nederlandse honden, namelijk bij 42 honden. Hierop volgend komt agressie het vaakst voor, namelijk bij 38 honden waarbij agressie naar onbekende honden angst gerelateerd de meest voorkomende categorie is. Na agressie komt angstproblematiek het meeste voor, namelijk bij 36 honden waarbij angst naar onbekende mensen het meeste voorkomt. Dit zijn dan ook de probleemgedragingen die het meest voorkomen onder Nederlandse honden.

Deelvraag 3 richt zich op de geïmporteerde honden. Om deze deelvraag, 'Welke gedragsproblemen komen het meeste voor onder uit het buitenland geïmporteerde honden die in Nederland leven?' te beantwoorden wordt gekeken naar de derde kolommen van tabel 3 t/m 15. In totaal is de enquête over 60 geïmporteerde honden. Onder de geïmporteerde honden komen angstproblematiek en agressie even vaak voor, namelijk bij 46 honden. Wat hierbij opvalt dat beide vormen probleemgedrag het meeste voorkomt tegenover onbekende mensen. Hierna komt aangeleerd

probleemgedrag bij 39 honden voor en trauma bij 31 honden. Dit zijn dan ook de probleemgedragingen die het meeste voorkomen onder geïmporteerde honden.

Deelvraag 4

De vierde en laatste deelvraag 'Welke verschillen en/of verbanden tussen de herkomst van een hond en de vastgestelde gedragsproblematieken worden geconstateerd?' is beantwoordt door gebruik van de chi-kwadraat toets. Wanneer gekeken wordt naar de resultaten die verkregen zijn aan de hand van de chi-kwadraat toets blijkt dat er bij de gedragsproblemen angstproblematiek, agressie en trauma een significant verband is gevonden tussen herkomst en gedragsprobleem.

- Met een berekende p van 0,028 kan gesteld worden dat met 97,2% zekerheid angstproblematiek vaker voorkomt bij geïmporteerde honden dan bij Nederlandse honden
- Met een berekende p van 0,023 kan gesteld worden dat met 97,7% zekerheid agressie vaker voorkomt bij geïmporteerde honden dan bij Nederlandse honden
- Met een berekende p van 0,003 kan gesteld worden dat met 99,7% zekerheid trauma vaker voorkomt bij geïmporteerde honden dan bij Nederlandse honden.

Naast dat er een significant verband is gevonden bij de bovenstaande probleemgedragingen is het ook interessant dat hier bij alle overige probleemgedragingen geen sprake van is.

Hoofdvraag

Met de verkregen antwoorden op de deelvragen, kan een antwoord worden geformuleerd op de hoofdvraag: 'In hoeverre heeft de herkomst van een hond invloed op de gedragsproblematiek die geconstateerd wordt?'. De resultaten laten zien dat de herkomst van een hond invloed heeft op mogelijke gedragsproblematiek. Door het toepassen van de chi-kwadraat toets is geconstateerd dat tussen angstproblematiek, agressie en trauma en de herkomst van de hond sprake is van een significant verband. Deze probleemgedragingen zouden namelijk vaker voorkomen bij geïmporteerde honden. Hiermee kan gesteld worden dat de hypothese van dit onderzoek gedeeltelijk overeenkomt met de bevonden resultaten, namelijk dat angst en agressie problematiek vaker voorkomt bij geïmporteerde honden. De hypothese zegt niks over trauma waardoor de gestelde hypothese niet compleet was.

Door het niet behalen van de vooraf gestelde steekproefgrootte kan met deze resultaten slechts gespeculeerd worden over de gehele hondenpopulatie.

5.2 Aanbevelingen

Een goed vervolg onderzoek, ter verdieping op dit onderzoek, zou het uitvoeren van een soortgelijk onderzoek maar dan kwalitatief. Door gedragstherapeuten te interviewen kan veel meer informatie gewonnen worden naar alleen bepaalde gedragsproblematieken. Zo zouden mogelijke verbanden ontdekt kunnen worden tussen gedragsproblematiek en een specifieke start in het leven van een hond. Met deze informatie kan in de toekomst nog beter worden ingespeeld op de preventie van bepaalde problemen.

Een andere aanbeveling aan de hand van de verkregen informatie uit het onderzoek zou het opzetten van een programma waarin stichtingen en de Nederlandse bevolking geïnformeerd worden over de oorzaken van gedragsproblematieken bij honden en hoe dit te voorkomen is.

Ook is het interessant om onderzoek te doen naar gedragsproblematiek en land van herkomst. Door onderzoek te doen naar eventuele verbanden hiertussen kan er bewuster gekeken worden naar uit welke landen er wel of geen honden naar Nederland worden geïmporteerd. Dit onderzoek kan zowel kwalitatief of kwantitatief vormgegeven worden, waarbij bij kwantitatief onderzoek meer inzicht

wordt verkregen in de frequentie van bepaald probleemgedrag, en bij kwalitatief onderzoek dieper in kan worden gegaan op de oorsprong van het probleemgedrag.

In de enquête van dit onderzoek ontbrak een onderdeel bij de lijst van probleemgedragingen. Namelijk hoe de socialisatie periode van de hond is geweest. Een essentieel onderdeel voor het onderzoek. Voorafgaand aan het onderzoek is de noodzaak van een goede socialisatie fase voor de ontwikkeling van de hond duidelijk geworden (Hakanen et al., 2020), (Puurunen et al., 2020), (Mai et al., 2021). Daarom zou vervolg onderzoek naar de invulling van deze socialisatie periode interessant kunnen zijn om de daadwerkelijke urgentie te achterhalen van bepaalde onderdelen van deze periode.

Wanneer in de toekomst nogmaals gekozen wordt voor een kwantitatief onderzoek naar gedragsproblematiek en herkomst van hond moet rekening gehouden worden met de resultaat verwerking. Indien er gezocht wordt naar significante verschillen of verbanden kan het gebruik maken van meerkeuze vragen beter vermeden worden. Hierdoor kan statistiek beter worden toegepast en kunnen er meer verbanden worden aangetoond.

Doordat er jaarlijks ruim 50 duizend honden vanuit het buitenland worden geïmporteerd naar Nederland (KNMvD, z.d.) en de resultaten van dit onderzoek aantonen dat angst, agressie en trauma daadwerkelijk vaker voorkomen bij geïmporteerde honden, zou het ook interessant kunnen zijn om een programma te ontwikkelen voor deze import honden. Het programma ondersteunt mensen die een hond uit het buitenland hebben geïmporteerd, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen puppy's of volwassen honden. Het programma neemt de nieuwe eigenaren mee naar de invloeden van de start van een hond op het gedrag wat het dier laat zien. Daarbij wordt de nieuwe eigenaar kennis bijgebracht over hoe gedrag tot stand komt, wat bepaald gedrag betekent en hoe hierop te reageren en vooral ook hoe hier niet op gereageerd moet worden. Hierbij kan in het programma extra tijd besteed worden aan het onderwerp trauma bij honden omdat uit het uitgevoerde onderzoek naar voren gekomen is dat trauma vaker voorkomt bij uit het buitenland afkomstige honden.

Bronnenlijst

- Alles over marktonderzoek. (z.d.). *AOM Steekproefcalculator*. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://allesovermarktonderzoek.nl/steekproef-algemeen/steekproefcalculator/>
- Bowen, J., & Heath, S. (2005). *Behavior problems in small animals: practical advice for the veterinary team*. Elsevier Health Sciences.
- Casaca, M., Morello, G. M., Magalhães, T., Olsson, I. A. S., & de Castro, A. C. V. (2022). Is there hope beyond fear? Effects of social rehabilitation on unsocialised stray dogs. *Applied Animal Behavior Science*, 253, 105671.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023). *Bevolkingsteller*. Geraadpleegd op 28 maart 2023, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/bevolkingsteller>
- Dibevo. (z.d.) *Alles over het Dierbaar-keurmerk*. Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://dibevo.nl/kenniscentrum/alles-over-het-dierbaar-keurmerk>
- Dibevo. (2021, 10 februari). *Coronacrisis zorgt voor piek in huisdierbezit*. Geraadpleegd op 27 maart 2023, van <https://dibevo.nl/pers/coronacrisis-zorgt-voor-piek-in-huisdierbezit>
- Dibevo. (2023). *Dierbaar-keurmerk voor diergedragstherapeuten (Certipet-accreditatie)*. Geraadpleegd op 2 mei 2023, van <https://dibevo.nl/kenniscentrum/dierbaar-keurmerk-voor-diergedragstherapeuten>
- Dierenkliniek van den Heuvel. (z.d.) *Socialisatie van pups*. Geraadpleegd op 6 augustus 2023, van <https://www.dierenkliniekdenheuvel.nl/advies/hond/socialisatie-pup/#:~:text=De%20echte%20socialisatieperiode%20begint%20in,van%20zintuigen%2C%20motoriek%20en%20leervermogen.>
- Dietz, L., Arnold, A. M. K., Goerlich-Jansson, V. C., & Vinke, C. M. (2018). The importance of early life experiences for the development of behavioral disorders in domestic dogs. *Behaviour*, pp. 83-114.
- Dinwoodie, I., Dwyer, B., Zottola, V., Gleason, D., Dodman, N. (2019). Demographics and comorbidity of behavior problems in dogs. *Journal of veterinary behavior*, (32), 62-71. Geraadpleegd op 29 mei 2020, van <https://www.sciencedirect-com.aeres.idm.oclc.org/science/article/pii/S1558787818302727#fig2>
- Doggo. (2019, 22 november). *Honden gedragstherapie per provincie*. Geraadpleegd op 29 april 2023, van <https://www.doggo.nl/overzicht-honden-gedragstherapie/>
- Edupet. (z.d.). *De kracht van het Dierenwelzijn keurmerk*. Geraadpleegd op 24 april 2023, van https://www.edupet.nl/nl_NL/keurmerk/over
- Ensie Encyclopedie. (2023, 12 april). Geraadpleegd op 12 april 2023, van <https://www.ensie.nl/betekenis/kynologie>
- Hakanen, E.; Mikkola, S.; Salonen, M.; Puurunen, J.; Sulkama, S.; Araujo, C.; Lohi, H. Active and social life is associated with lower non-social fearfulness in pet dogs. *Sci. Rep.* **2020**, 10, 1–13.
- Hetts, S. (1999). *Pet behavior protocols: What to say, what to do, when to refer*. AAHA press.

Hondboek. (2020, 4 maart). *Gedragsproblemen hond - Alle problemen met oplossingen zonder therapie*. Geraadpleegd op 30 maart, 2023 van <https://hondboek.nl/gedragsproblemen-hond/>

Horwitz, D., & Mills, D. (2015). BSAVA manual of canine and feline behavioural medicine.

Jokinen, O., Appleby, D., Sandbacka-Saxén, S., Appleby, T., & Valros, A. (2017). Homing age influences the prevalence of aggressive and avoidance-related behaviour in adult dogs. *Applied Animal Behaviour Science*, 195, 87-92.

KNMvD. (z.d.) *Illegale hondenhandel*. (z.d.). Geraadpleegd op 28 maart 2023, van <https://www.knmvd.nl/dossier/identificatie-en-registratie/illegale-hondenhandel/#:~:text=Nieuwe%20regels%20voor%20I%26R%20Hond&text=Jaarlijks%20komen%20er%20naar%20schatting,deze%20handel%20vindt%20illegaal%20plaats.>

Landsberg, G., Hunthausen, W., & Ackerman, L. (2013). *Behavior problems of the dog and cat*. Elsevier Health Sciences.

LeDoux, J., & Bemporad, J. R. (2002). The emotional brain. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis*, 25(3), 525-528.

LICG. (z.d.) *Gedragstherapie voor de hond*. Geraadpleegd op 30 maart, 2023 van <https://www.licg.nl/honden/gedragstherapie-voor-de-hond/>

Mai, D.L.; Howell, T.; Benton, P.; Bennett, P.C. Socialisation, training, and help-seeking—Specific puppy raising practices that predict desirable behaviours in trainee assistance dog puppies. *Appl. Anim. Behav. Sci.* **2021**, 236, 105259

Mills, D. S. (2006). Terminology Think Tank: what is a diagnosis? *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 1(1), 42-44.

Munkeboe, N., Lohse-Lind, A., Sandøe, P., Forkman, B., & Nielsen, S. S. (2021). Comparing behavioural problems in imported street dogs and domestically reared danish dogs—the views of dog owners and veterinarians. *Animals*, 11(5), 1436.

Nederlandse Vereniging van Hondenspecialisten. (z.d.). *Home*. Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://vereniginghondenspecialisten.nl/>

NVGH. (2023, 19 maart). *Home*. Geraadpleegd op 12 april 2023, van <https://www.nvgh.nl/>

NVWA. (z.d.) *Rabiës en reizen*. Geraadpleegd op 10 mei 2023, van <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/huisdieren-en-reizen/met-hond-of-kat-op-reis-buiten-de-eu/rabies-en-reizen#:~:text=Komt%20u%20uit%20een%20laag,een%20leeftijd%20van%2015%20weken.>

Panksepp, J. (2011). The basic emotional circuits of mammalian brains: do animals have affective lives? *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 35(9), 1791-1804.

Phillips, A. G. (1999). The Brain and Emotion by Edmund T. Rolls. *Trends in Cognitive Sciences*, 3(7), 281-282.

Plein. (2023, 22 januari). *Depressie bij honden*. Geraadpleegd op 10 mei 2023, van <https://www.plein.nl/blog/depressie-bij-honden/#:~:text=Behandeling%20depressie%20bij%20honden,je%20een%20depressie%20kunt%20behandelen.>

Puurunen, J.; Hakanen, E.; Salonen, M.K.; Mikkola, S.; Sulkama, S.; Araujo, C.; Lohi, H. Inadequate socialisation, inactivity, and urban living environment are associated with social fearfulness in pet dogs. *Sci. Rep.* **2020**, *10*, 3527.

Sacchettino, L., Gatta, C., Chirico, A., Avallone, L., Napolitano, F., & d'Angelo, D. (2023). Puppies Raised during the COVID-19 Lockdown Showed Fearful and Aggressive Behaviors in Adulthood: An Italian Survey. *Veterinary Sciences*.

Scribbr. (2021, 15 juli). *Verschil tussen kwalitatief & kwantitatief onderzoek | Voorbeelden*. Scribbr.nl. Geraadpleegd op 5 mei 2023, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/kwalitatief-vs-kwantitatief-onderzoek/>

SPPD. (z.d.) *Home*. Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://www.sppd.nl/>

Tinley. (z.d.). *Home*. Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://www.tinleygedragstherapievoordieren.nl/>

Universiteit Utrecht (2021, 23 augustus). *Gedragsdeskundigen signaleren problemen bij adoptie zwerfhonden uit buitenland*. Geraadpleegd op 29 april 2023, van <https://www.uu.nl/nieuws/gedragsdeskundigen-signaleren-problemen-bij-adoptie-zwerfhonden-uit-buitenland>

Bijlagen

Bijlage 1 Enquête

Hartelijk dank dat u de vragenlijst voor dit onderzoek wilt invullen. Hiermee draagt u bij aan het in kaart brengen van het werkveld van de Nederlandse kynologisch gedragstherapeuten.

BELANGRIJK! Voor dit onderzoek wordt van u gevraagd twee recentelijke praktijkcasussen in te vullen waarvan 1 hond afkomstig uit Nederland en 1 hond afkomstig uit het buitenland. Indien u geen buitenlandse hond heeft behandeld kunt u de enquête invullen over twee Nederlandse honden. Het gaat in dit geval om de casussen waar u een gedragsdiagnose heeft gesteld en waarbij dus bekend is of de hond uit Nederland of uit het buitenland komt. In de enquête kunt u beide praktijkcasussen direct invullen. Daarom kunt u de enquête ook enkel inleveren wanneer er twee praktijkcasussen zijn ingevuld.

Het invullen van deze enquête zal ongeveer 8 minuten duren en bestaat uit drie delen. In het eerste deel worden een paar vragen gesteld over u als gedragstherapeut. Het tweede en derde deel is gericht op de twee door u gekozen praktijkcasussen. Gebruik de meegestuurde bijlage in de mail voor een inzicht in de gebruikte gedragsproblematieken in deze enquête.

LET OP! In dit onderzoek worden probleemgedragingen met medische redenen als oorzaak uitgesloten. Gelieve dan ook geen casussen indienen waar dit wel het geval is.

Nogmaals hartelijk bedankt voor uw medewerking.

Deel 1 Informatie over de gedragstherapeut

Hieronder volgen eerst een aantal vragen over uzelf.

Vraag 1. Wat is uw naam? / Onder welke (bedrijfs)naam bent u werkzaam?

Open vraag

Vraag 2. Bent u aangesloten bij een brancheorganisatie?

- ☐ Nederlandse Vereniging van Gedragstherapeuten voor Honden (NVGH)
- ☐ Tinley
- ☐ Nederlandse Vereniging van Hondenspecialisten
- ☐ SPPD
- ☐ Nee
- ☐ Anders, namelijk ...

Vraag 3. Bent u in het bezit van een keurmerk?

- ☐ Welzijnskeurmerk huisdieren
- ☐ Dierbaar-keurmerk Dibevo
- ☐ Nee
- ☐ Anders, namelijk ...

Deel 2 Praktijkcasus 1

De vragen die nu gesteld worden hebben betrekking tot de eerste praktijkcasus. Na het invullen van deze vragen start deel 3 van de enquête. Hier worden de vragen uit deel twee nogmaals gesteld zodat u de vragen nogmaals kunt beantwoorden over praktijkcasus twee.

Vraag 4. Wat was de datum van aanvang consult?

Maand, dag, jaar

Vraag 5. Wat is de leeftijd van de hond op de datum van aanvang van het consult?

- ☐ < 9 maanden
- ☐ 9 maanden tot 3 jaar
- ☐ 3 t/m 7 jaar
- ☐ 8 t/m 12 jaar
- ☐ 12 > jaar
- ☐ Onbekend

Vraag 6. Wat is het geslacht van de hond?

- ☐ Reu
- ☐ Teef

Vraag 7. Is de hond geneutraliseerd?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Onbekend

Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 9. Wat is de herkomst van de hond?

- ☐ Broedfokker
- ☐ Gelegenheidsnestje
- ☐ Erkende fokker
- ☐ Asiel/ stichting
- ☐ Proefdieren sector
- ☐ Herplaatser
- ☐ Onbekend
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 10. Is de hond eerder herplaatst?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Onbekend
- ☐ N.v.t.

Vraag 11. Als de hond geïmporteerd is, uit welk land is deze geïmporteerd? (*U kunt de vraag overslaan indien niet van toepassing*)

Open vraag

Vanaf hier krijgt u 14 vragen met betrekking tot de gediagnostiseerde gedragsproblematiek bij de door u gekozen praktijkcasus. Wanneer er bij uw praktijkcasus geen sprake is van de genoemde problematiek kunt u n.v.t. aanklikken.

Vraag 12. Was **angstproblematiek** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Angstproblematiek naar objecten
- ☐ Angstproblematiek naar andere dieren (niet honden)
- ☐ Angstproblematiek naar bekende honden
- ☐ Angstproblematiek naar onbekende honden
- ☐ Angstproblematiek naar bekende mensen
- ☐ Angstproblematiek naar onbekende mensen
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 13. Was **agressie** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Agressie tussen bekende honden angst gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende honden angst gerelateerd
- ☐ Agressie naar bekende mensen angst gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende mensen angst gerelateerd
- ☐ Agressie naar bekende honden frustratie gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende honden frustratie gerelateerd
- ☐ Agressie naar bekende mensen frustratie gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende mensen frustratie gerelateerd
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 14. Was **ongereguleerd gedrag** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Spel agressie naar bekende mensen
- ☐ Spel agressie naar onbekende mensen
- ☐ Agressie naar bekende honden spel gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende honden spel gerelateerd
- ☐ Tegen mensen opspringen
- ☐ Eten van tafel
- ☐ Jagen achter vogels, katten, konijnen en/of andere dieren
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 15. Was het **bewaken van rijkdommen** (bijvoorbeeld mensen, voer, speelgoed) onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Bewaken van rijkdommen naar bekende mensen
- ☐ Bewaken van rijkdommen naar onbekende mensen
- ☐ Bewaken van rijkdommen naar bekende honden
- ☐ Bewaken van rijkdommen naar onbekende honden
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 16. Was het **bewaken van territorium** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Bewaken van territorium naar bekende mensen
- ☐ Bewaken van territorium naar onbekende mensen
- ☐ Bewaken van territorium naar onbekende honden
- ☐ Bewaken van territorium naar bekende honden
- ☐ Bewaken van territorium naar andere dieren (niet honden)
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 17. Was **verlatingsproblematiek** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Verlatingsangst door trauma/ slechte ervaringen tijdens het alleen zijn
- ☐ Verlatingsangst door overmatige binding
- ☐ Verlatingsangst omdat de hond niet alleen kan zijn
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 18. Was **compulsief gedrag** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Compulsief, repetitief gedrag met neurologische oorsprong
- ☐ Compulsief, repetitief gedrag met frustratie oorsprong
- ☐ Compulsief, repetitief gedrag met verveling oorsprong
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 19. Was **trauma** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 20. Was **hyperactiviteit** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 21. Was **depressie** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 22. Was **aangeleerd probleemgedrag** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 23. Was **seksueel georiënteerd gedrag** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 24. Was **onzindelijkheid** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 25. Indien de door u gestelde diagnose niet voorbij is gekomen kunt u deze hieronder invullen.

Open vraag.

Deel 3 Praktijkcasus 2

De vragen die nu gesteld worden hebben betrekking tot de tweede praktijkcasus. Vul hier de vragen in op basis van de tweede door u gekozen praktijkcasus.

Vraag 26. Wat was de datum van aanvang consult?

Open vraag

Vraag 27. Wat is de leeftijd van de hond op de datum van aanvang van het consult?

- ☐ < 9 maanden
- ☐ 9 maanden tot 3 jaar
- ☐ 3 t/m 7 jaar
- ☐ 8 t/m 12 jaar
- ☐ 12 > jaar
- ☐ Onbekend

Vraag 28. Wat is het geslacht van de hond?

- ☐ Reu
- ☐ Teef

Vraag 29. Is de hond geneutraliseerd?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Onbekend

Vraag 30. Komt de hond uit Nederland?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 31. Wat is de herkomst van de hond?

- ☐ Broedfokker
- ☐ Gelegenheidsnestje
- ☐ Erkende fokker
- ☐ Asiel/ stichting
- ☐ Proefdieren sector
- ☐ Herplaatser
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 32. Is de hond eerder herplaatst?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Onbekend
- ☐ N.v.t.

Vraag 33. Als de hond geïmporteerd is, uit welk land is deze geïmporteerd? (*U kunt de vraag overslaan indien niet van toepassing*)

Open vraag

Vanaf hier krijgt u opnieuw de 14 vragen met betrekking tot de gediagnostiseerde gedragsproblematiek bij de tweede door u gekozen praktijkcasus. Wanneer er bij uw praktijkcasus geen sprake is van de genoemde problematiek kunt u n.v.t. aanklikken.

Vraag 34. Was **angstproblematiek** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Angstproblematiek naar objecten
- ☐ Angstproblematiek naar andere dieren (niet honden)
- ☐ Angstproblematiek naar bekende honden
- ☐ Angstproblematiek naar onbekende honden
- ☐ Angstproblematiek naar bekende mensen
- ☐ Angstproblematiek naar onbekende mensen
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 35. Was **agressie** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Agressie tussen bekende honden angst gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende honden angst gerelateerd
- ☐ Agressie naar bekende mensen angst gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende mensen angst gerelateerd
- ☐ Agressie naar bekende honden frustratie gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende honden frustratie gerelateerd
- ☐ Agressie naar bekende mensen frustratie gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende mensen frustratie gerelateerd
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 36. Was **ongereguleerd gedrag** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Spel agressie naar bekende mensen
- ☐ Spel agressie naar onbekende mensen
- ☐ Agressie naar bekende honden spel gerelateerd
- ☐ Agressie naar onbekende honden spel gerelateerd
- ☐ Tegen mensen opspringen
- ☐ Eten van tafel
- ☐ Jagen achter vogels, katten, konijnen en/of andere dieren
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 37. Was het **bewaken van rijkdommen** (bijvoorbeeld mensen, voer, speelgoed) onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Bewaken van rijkdommen naar bekende mensen
- ☐ Bewaken van rijkdommen naar onbekende mensen
- ☐ Bewaken van rijkdommen naar bekende honden
- ☐ Bewaken van rijkdommen naar onbekende honden
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 38. Was het **bewaken van territorium** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Bewaken van territorium naar bekende mensen
- ☐ Bewaken van territorium naar onbekende mensen
- ☐ Bewaken van territorium naar onbekende honden
- ☐ Bewaken van territorium naar bekende honden
- ☐ Bewaken van territorium naar andere dieren (niet honden)
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 39. Was **verlatingsproblematiek** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Verlatingsangst door trauma/ slechte ervaringen tijdens het alleen zijn
- ☐ Verlatingsangst door overmatige binding
- ☐ Verlatingsangst omdat de hond niet alleen kan zijn
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 40. Was **compulsief gedrag** onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)

- ☐ Compulsief, repetitief gedrag met neurologische oorsprong
- ☐ Compulsief, repetitief gedrag met frustratie oorsprong
- ☐ Compulsief, repetitief gedrag met verveling oorsprong
- ☐ N.v.t.
- ☐ Anders, namelijk

Vraag 41. Was **trauma** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 42. Was **hyperactiviteit** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 43. Was **depressie** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 44. Was **aangeleerd probleemgedrag** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 45. Was **seksueel georiënteerd gedrag** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 46. Was **onzindelijkheid** onderdeel van de diagnose?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 47. Indien de door u gestelde diagnose niet voorbij is gekomen kunt u deze hieronder invullen.

Open vraag.

Vraag 48. Als u nog opmerkingen heeft kunt u deze hier achterlaten.

Open vraag.

Ik wil u hartelijk bedanken voor het invullen. Voor het invullen van de tweede casus kunt u de enquête opnieuw starten. Mocht u contact op willen nemen kan dat via het volgende mailadres: 3029509@aeres.nl.

Vienna van Dijk

Bijlage 2 Uitnodiging e-mail

Beste kynologisch gedragsdeskundige,

Momenteel zit ik in de afstudeerfase van de opleiding Diergezondheid en Management aan Aeres Hogeschool Dronten. Daarvoor ben ik nu druk bezig met mijn afstudeerwerkstuk welke zich richt op het inventariseren van het werkveld van de Nederlandse Kynologisch Gedragstherapeuten en de invloed van herkomst van de hond op gedragsproblematiek. De hoofdvraag van het onderzoek luidt: 'Heeft de herkomst van een hond invloed op gedragsproblematiek die geconstateerd wordt?'.

Met de resultaten van dit onderzoek wordt inzicht verkregen in het werkveld van de gedragstherapeuten in Nederland: welke problematiek wordt hoe vaak geconstateerd. Daarnaast zal de vergelijking gemaakt worden tussen gedragsproblemen die het vaakst voorkomen bij uit Nederland afkomstige honden en bij honden die vanuit het buitenland geïmporteerd zijn naar Nederland. Met het verkrijgen van deze informatie kan hier in de toekomst op worden ingespeeld door organisaties die honden importeren om gedragsproblemen te verminderen en zo het welzijn van de honden te verbeteren.

In samenwerking met de NVGH (Nederlandse Vereniging van Gedragstherapeuten voor Honden) heb ik een vragenlijst opgesteld. Hierin wordt kort gevraagd naar de gedragstherapeut zelf en vervolgens is de vraag of u twee recentelijk door u behandelde praktijkcasussen zou kunnen invullen, waarbij 1 over een Nederlandse hond gaat en de andere over een hond afkomstig uit het buitenland. Mocht u geen hond uit het buitenland hebben behandeld kunt u de enquête invullen over twee Nederlandse honden. Aan de hand van deze resultaten zullen vervolgens de onderzoeksvragen beantwoord worden.

In de bijlage vindt u een lijst met de gedragsproblematieken die gebruikt zijn in de enquête. Deze kunt u alvast doornemen alvorens u de enquête in gaat vullen om een idee te krijgen hoe de enquête vorm heeft gekregen. Ook kunt u uw praktijkcasus ernaast leggen om de door u gestelde diagnose alvast te koppelen aan een van de opgestelde gedragsproblematieken.

U kunt op onderstaande link klikken om de enquête in te vullen. Het invullen zal slechts **10 minuten duren**.

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc0si6cWmAatgYkJ8FM6j37PBhKgn6NUOP611rEPtcZbbv4wQ/viewform?usp=sf_link

Mocht u in de gelegenheid zijn de enquête te verspreiden onder uw netwerk zou dit natuurlijk harstikke fijn zijn. **De enquête zal sluiten op woensdag 21 juni 2023 om 13:00.**

Ik wil u alvast hartelijk danken voor uw tijd en bij vragen kunt u reageren op deze mail.

Met vriendelijke groet,

Vienna van Dijk

Bijlage 3 Herinneringsmail enquête

Beste kynologisch gedragsdeskundige,

Een aantal dagen geleden, maandag 22 mei, heeft u een mail ontvangen betreft mijn onderzoek over het inventariseren van het werkveld van kynologisch gedragstherapeuten in Nederland. Indien u de enquête al heeft ingevuld wil u daarvoor bedanken en kunt u deze mail negeren. Mocht u de enquête tot op heden nog niet ingevuld hebben wil ik u nogmaals uitnodigen dit te doen.

Met het onderzoek wordt in kaart gebracht welke gedragsproblematiek hoe vaak voorkomt onder honden die in Nederland leven. Daarnaast wordt ingezoomd op de verschillen in gedragsproblematiek tussen uit Nederland afkomstige honden, en honden die naar Nederland zijn geïmporteerd. Om een zo realistisch mogelijk beeld hiervan te kunnen schetsen heb ik uw hulp nodig. In samenwerking met de NVGH (Nederlandse Vereniging van Gedragstherapeuten voor Honden) is de vragenlijst opgesteld.

Tijdens het invullen van de enquête wordt allereerst kort gevraagd naar u als therapeut. Daarna wordt u gevraagd om twee recentelijk door u behandelde praktijkcasussen in te vullen, waarbij 1 over een Nederlandse hond gaat en de andere over een hond afkomstig uit het buitenland. Mocht u geen hond uit het buitenland hebben behandeld kunt u de enquête invullen over twee Nederlandse honden. Het invullen van de enquête duurt slechts 10 minuten.

Daarom bij deze nogmaals de vraag of u de enquête zou willen invullen. Het zou mij enorm helpen! Mocht u in de gelegenheid zijn de enquête in uw netwerk willen verspreiden zou dat natuurlijk hartstikke fijn zijn. **De enquête sluit op woensdag 21 juni 2023 om 13:00.**

In de bijlage vindt u een lijst met de gedragsproblematieken die gebruikt zijn in de enquête. Deze kunt u alvast doornemen alvorens u de enquête in gaat vullen om een idee te krijgen hoe de enquête vorm heeft gekregen. Ook kunt u uw praktijkcasus ernaast leggen om te door u gestelde diagnose alvast te koppelen aan een van de opgestelde gedragsproblematieken.

Klik op onderstaande link om bij de enquête te komen:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc0si6cWmAatqYkJ8FM6j37PBhKqn6NUOP611rEPtcZbbv4wQ/viewform?usp=sf_link

Hartelijk dank voor uw tijd en bij vragen kunt u reageren op deze mail.

Met vriendelijke groet,

Vienna van Dijk

Bijlage 4 Lijst gebruikte gedragsproblematieken enquête/ bijlage e-mail

Hier vindt u de lijst met gedragingen die in de enquête zijn verwerkt. Aan de hand van deze lijst kunt u alvast beoordelen onder welk kopje de gedragsproblematiek valt in uw casus. Mocht u de door u gekozen casus niet kunnen indelen in een van onderstaande probleemgedragingen heeft u aan het einde van de enquête de mogelijkheid om een openvraag hierover in te vullen.

Angstproblematiek

Angstproblematiek naar objecten
Angstproblematiek naar andere dieren (niet honden)
Angstproblematiek naar bekende honden
Angstproblematiek naar onbekende honden

Agressie

Agressie tussen bekende honden angst gerelateerd
Agressie naar onbekende honden angst gerelateerd
Agressie naar bekende mensen angst gerelateerd
Agressie naar onbekende mensen angst gerelateerd
Agressie naar bekende honden frustratie gerelateerd
Agressie naar onbekende honden frustratie gerelateerd
Agressie naar bekende mensen frustratie gerelateerd
Agressie naar onbekende mensen frustratie gerelateerd

Ongereguleerd gedrag

Spel agressie naar bekende mensen
Spel agressie naar onbekende mensen
Agressie naar bekende honden spel gerelateerd
Agressie naar onbekende honden spel gerelateerd
Tegen mensen opspringen
Eten van tafel
Jagen achter vogels, katten, konijnen en andere dieren

Bewaken van rijkdommen (bijv. mensen, voer, speeltjes, plekken in huis)

Bewaken van rijkdommen naar bekende mensen
Bewaken van rijkdommen naar onbekende mensen
Bewaken van rijkdommen naar bekende honden
Bewaken van rijkdommen naar onbekende honden

Bewaken van territorium

Bewaken van territorium naar bekende mensen
Bewaken van territorium naar onbekende mensen
Bewaken van territorium naar onbekende honden
Bewaken van territorium naar bekende honden
Bewaken van territorium naar andere dieren (niet honden)

Verlatingsproblematiek

Verlatingsangst door trauma/ slechte ervaringen tijdens het alleen zijn
Verlatingsangst door overmatige binding
Verlatingsangst omdat de hond niet alleen kan zijn

Compulsief gedrag

Compulsief, repetitief gedrag met neurologische oorsprong

Compulsief, repetitief gedrag met frustratie oorsprong

Compulsief, repetitief gedrag met verveling oorsprong

Trauma**Hyperactiviteit****Depressie****Aangeleerd probleemgedrag****Seksueel georiënteerd gedrag****Onzindelijkheid****Anders**

Bijlage 5 Resultaten Chi-kwadraat toets

Angstproblematiek

Contingency Tables

Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?	Vraag 12. Was angstproblematiek onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)			Total
	Ja	N.v.t.	Nee	
Ja	36	1	29	66
Nee	46	0	14	60
Total	82	1	43	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	7.183	2	0.028
N	126		

Figuur 3 Chi-kwadraat toets - Angstproblematiek

Agressie

Contingency Tables

Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?	Vraag 13. Was agressie onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)		Total
	Ja	Nee	
Ja	38	28	66
Nee	46	14	60
Total	84	42	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	5.155	1	0.023
N	126		

Figuur 4 Chi-kwadraat toets - Agressie

Ongereguleerd gedrag

Contingency Tables

Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?	Vraag 14. Was ongereguleerd gedrag onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)		Total
	Ja	Nee	
Ja	29	37	66
Nee	25	35	60
Total	54	72	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	0.066	1	0.797
N	126		

Figuur 5 Chi-kwadraat toets - Ongereguleerd gedrag

Bewaken van rijkdommen ▼

Contingency Tables ▼

Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?	Vraag 15. Was het bewaken van rijkdommen (bijvoorbeeld mensen, voer, speelgoed) onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)		Total
	Ja	Nee	
Ja	14	52	66
Nee	11	49	60
Total	25	101	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	0.164	1	0.686
N	126		

Figuur 6 Chi-kwadraat toets - Bewaken van rijkdommen

Bewaken van territorium

Contingency Tables

Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?	Vraag 16. Was het bewaken van territorium onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)		Total
	Ja	Nee	
Ja	16	50	66
Nee	18	42	60
Total	34	92	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	0.529	1	0.467
N	126		

Figuur 7 Chi-kwadraat toets - Bewaken van territorium

Verlatingsproblematiek ▼

Contingency Tables

Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?	Vraag 17. Was verlatingsproblematiek onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)		Total
	Ja	Nee	
Ja	12	54	66
Nee	11	49	60
Total	23	103	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	4.835×10 ⁻⁴	1	0.982
N	126		

Figuur 8 Chi-kwadraat toets - Verlatingsproblematiek

Compulsief gedrag

Contingency Tables

Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?	Vraag 18. Was compulsief gedrag onderdeel van de diagnose? (Kies een van onderstaande opties)		Total
	Ja	Nee	
Ja	12	54	66
Nee	9	51	60
Total	21	105	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	0.229	1	0.632
N	126		

Figuur 9 Chi-kwadraat toets - Compulsief gedrag

Trauma

Contingency Tables

Vraag 19. Was trauma onderdeel van de diagnose?	Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?		Total
	Ja	Nee	
Ja	17	31	48
Nee	49	29	78
Total	66	60	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	8.946	1	0.003
N	126		

Figuur 10 Chi-kwadraat toets - Trauma.

Hyperactiviteit

Contingency Tables

Vraag 20. Was hyperactiviteit onderdeel van de diagnose?	Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?		Total
	Ja	Nee	
Ja	18	9	27
Nee	48	51	99
Total	66	60	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	2.812	1	0.094
N	126		

Figuur 11 Chi-kwadraat toets - Hyperactiviteit

Depressie

Contingency Tables

Vraag 21. Was depressie onderdeel van de diagnose?	Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?		Total
	Ja	Nee	
Ja	2	4	6
Nee	64	56	120
Total	66	60	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	0.916	1	0.338
N	126		

Figuur 12 Chi-kwadraat toets - Depressie

Aangeleerd probleemgedrag

Contingency Tables

Vraag 22. Was aangeleerd probleemgedrag onderdeel van de diagnose?	Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?		Total
	Ja	Nee	
Ja	42	39	81
Nee	24	21	45
Total	66	60	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	0.025	1	0.873
N	126		

Figuur 13 Chi-kwadraat toets - Aangeleerd probleemgedrag

Seksueel georiënteerd

Contingency Tables

Vraag 23. Was seksueel georiënteerd gedrag onderdeel van de diagnose?	Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?		Total
	Ja	Nee	
Ja	2	1	3
Nee	64	59	123
Total	66	60	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	0.251	1	0.616
N	126		

Figuur 14 Chi-kwadraat toets - Seksueel georiënteerd gedrag

Onzindelijkheid

Contingency Tables

Vraag 24. Was onzindelijkheid onderdeel van de diagnose?	Vraag 8. Komt de hond uit Nederland?		Total
	Ja	Nee	
Ja	1	3	4
Nee	65	57	122
Total	66	60	126

Chi-Squared Tests

	Value	df	p
X ²	1.242	1	0.265
N	126		

Figuur 15 Chi-kwadraat toets - Onzindelijkheid

Bijlage 6 Overige antwoorden enquête

Angstproblematiek

2x angstproblematiek naar geluiden

Agressie

1x agressie naar objecten

Ongereguleerd gedrag

Nederlandse honden:

- 1x slopen van dingen
- 1x Uitvallen naar mensen
- 1x Overmatig blaffen

Geïmporteerde honden

- 1x interactie vermijdende agressie, hij wil de ander op afstand houden
- 1x frustratie agressie aan de riem richting honden
- 1x Alles vanaf het aanrecht nemen en vernielen

Bewaken van rijkdommen

Geen overige.

Bewaken van territorium

Geen overige.

Verlatingsproblematiek

Geen overige.

Compulsief gedrag

Geen overige

Checklist Schriftelijk Rapporteren 2020

Naam: Vienna van Dijk

Klas: 4DG

*De beoordelingscriteria die met een * zijn aangegeven, zijn 'killing points'. Wanneer de beoordelaar daarvan meer dan vijf heeft aangekruist, dien je het rapport/verslag op alle onvoldoende onderdelen te verbeteren. In het afstudeerwerkstuk zijn geen 'killing points' toegestaan.*

1. Het taalgebruik

- ✓ Bevat niet meer dan drie grammaticale, spel- en typefouten per duizend woorden; het rapport/verslag is dan afgekeurd*
- ✓ Heeft een actieve schrijfstijl*
- ✓ Is zakelijk, formeel en objectief *
- ✓ Is coherent (verwijs- en verbindingswoorden) *
- ✓ Heeft een adequate interpunctie*
- ✓ Bevat niet de persoonlijke voornaamwoorden 'ik/ mij/me, jij/je/jou, jullie, u, wij/we/ons' *
- ✓ Is doelgroepgericht*
- ✓ Heeft een uniforme stijl*

2. De ordening

- ✓ Het verslag/rapport heeft een logisch opbouw
- ✓ Elk hoofdstuk heeft een logische alineastructuur
- ✓ Elk hoofdstuk kent een introductie (m.u.v. H.1)

3. Het rapport/verslag

- ✓ Is vrij van plagiaat*
- ✓ De pagina's zijn genummerd*
- ✓ Heeft een uniforme opmaak

4. De omslag

- ✓ Bevat de titel
- ✓ Vermeldt de auteur(s)

5. De titelpagina/het titelblad

- ✓ Heeft een specifieke titel*
- ✓ Vermeldt de auteur(s)*
- ✓ Vermeldt de plaats en de datum*
- ✓ Vermeldt de opdrachtgever(s)*

6. Het voorwoord:

- ✓ Bevat de persoonlijke aanleiding tot het schrijven van het rapport/verslag
- ✓ Bevat persoonlijke bedankjes (persoonlijke voornaamwoorden toegestaan)

7. De inhoudsopgave:

- ✓ Vermeldt alle genummerde onderdelen van het rapport/verslag*
- ✓ Vermeldt de samenvatting en de bijlage(n)
- ✓ Is overzichtelijk/gestructureerd
- ✓ Heeft een correcte paginaverwijzing

8. De inleiding

- ✓ Is hoofdstuk 1*
- ✓ Beschrijft het kader/de context en de aanleiding*
- ✓ Geeft inhoudelijke relevante achtergrondinformatie*
- ✓ Bevat de probleemstelling/de onderzoeksvraag*
- ✓ Vermeldt het doel*
- ✓ Bevat een leeswijzer voor het rapport/verslag*

De (opmaak van de) kern

- ✓ De hoofdstukken en de (sub)paragrafen met maximaal drie niveaus zijn genummerd*
- ✓ De hoofdstukken en (sub)paragrafen hebben een passende titel
- ✓ Een hoofdstuk beslaat ten minste één pagina
- ✓ Een nieuw hoofdstuk begint op een nieuwe pagina
- ✓ De zinnen lopen door (geen 'enter' binnen een alinea gebruiken)
- ✓ De figuren zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (onder de figuur) *
- ✓ De tabellen zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (boven de tabel) *
- ✓ Tabellen en figuren zijn zelfstandig te begrijpen
- ✓ In de tekst zijn er verwijzingen naar figuren en/of tabellen*
- ✓ De tekst bevat verwijzingen naar de desbetreffende bijlage(n)
- ✓ De tekst is ook zonder verwijzingen te begrijpen

9. De bronvermelding

- ✓ Verwijzingen in de tekst zijn conform de APA-normen*
- ✓ De bronnenlijst is conform de APA-normen*

10. De bijlagen

- ✓ Zijn genummerd
- ✓ Zijn voorzien van een passende titel
- ✓ Bevatten geen eigen analyse
- ✓ Zijn overzichtelijk weergegeven